

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

5^E JAARGANG

WOENSDAG 29 DECEMBER 1920

No. 261

INHOUD

	Blz.
NIEUWE PLANNEN INZAKE DE ZIEKTEVERZEKERING door R. Stenhuis	1125
Het Nieuwe Djambi-Ontwerp II	1127
Geldnood van Zwitsersche Steden door Mr. J. A. N. Patijn	1130
Het Vischverbruik in Nederland en de Nood der Visscherij door P. E. van Renesse	1131
Steun aan Eigenbouwers en Woningbouwreguleering door Ir. V. Jockin	1134
Londensche Correspondentie	1136
AANTEKENING:	
Valuta en Art. 47 Wetboek van Koophandel	1137
BOEKAANKONDIGING:	
Mr. J. van Schevichaven: Korte Juridische Beschouwingen over het contract en het bedrijf der Levensverzekering, bespr. door Jhr. Mr. A. W. Wichers ..	1138
INGEZONDEN STUKKEN:	
Bedenklijke Plannen door G. Mesdag Jac.zn.	1139
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	
Geldkoersen.	1140—1146
Wisselkoersen.	Effectenbeurzen.
Bankstaten.	Goederenhandel.
	Verkeerswezen.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: Mr. G. W. J. Bruins.

Assistent-Redacteur voor het weekblad: D. J. Wansink.

Secretariaat: Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruige Plaatweg 37.

Telef. Nr. 3000. Telegr.adres: Economisch Instituut.

Postcheque en girorekening Rotterdam No. 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 22,50 per jaar. Losse nummers 50 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertentiën f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.

27 DECEMBER 1920.

De eenigszins vastere stemming, welke in het laatst der vorige berichtswEEK voelbaar werd, maakte in de afgelopen week verdere vordering. Vooral particulier-disconto was vaster. Aanvankelijk waren prima wissels nog voor 4 pO. te plaatsen, maar later was er onder 4½ pO. niets onder te brengen.

In de prolongatienoteering kwam niet veel verandering. Het aanbod van geld was niet groot, maar door de zeer geringe vraag liepen de noteeringen eerder iets terug; 4¼—5—4 pO.

* * *

De wisselmarkt was de afgelopen week zeer stil. De omzetten waren gering en groote schommelingen

kwamen niet voor. De stemming was echter over het algemeen flauw en de meeste koersen liepen iets terug. Alleen Noorsche kronen maakten een uitzondering. Deze waren sterk gezocht en de koers liep op van 47,30 tot 48,65.

LONDEN, 25 DECEMBER 1920.

De geldmarkt was de afgelopen week nog steeds gemakkelijk, dank zij het vervallen van schatkistwissels. Tegen de jaarswisseling verwacht men krapheid en voorschotten tot in Januari werden gedaan tegen 6½ pO. Daggeld werd gedaan op 4½—5 en 7-daagsgeld op 5¼ pO. De discontomarkt bleef onveranderd.

NIEUWE PLANNEN INZAKE DE ZIEKTEVERZEKERING. 1)

De invoering van de ziekte-wet Talma is door de oorlogsomstandigheden vertraagd; Minister Aalberse was en is wellicht nog van plan, haar op 1 Januari 1922 in te voeren. Voor een wet, die in 1913 tot stand is gekomen en waarmee toenmaals bij de behandeling groote haast is gemaakt, lijkt dat wat rijkelijk laat. Dit lange uitstel zou misschien dan ook niet hebben plaats gehad, wanneer Talma in 1913 Minister was gebleven of was opgevolgd door een man, die zijne opvattingen deelde. De heer Treub wilde echter de wet niet zonder belangrijke wijzigingen invoeren, terwijl de, een jaar later uitgebroken oorlog andere zorgen gaf dan de invoering der ziekte-wet.

Minister Aalberse wil de wet al evenmin ongewijzigd invoeren; hij heeft een wetsontwerp tot wijziging van Talma's wet ontworpen, welk wetsontwerp, naar hij hoopte, in het eerste halfjaar van 1921 alle instanties zou hebben doorlopen, zoodat 1 Januari 1922 de verplichte ziekteverzekering in werking had kunnen treden.

Het is echter in zijn vaart gestuit in de eerste instantie, waarin het aan de orde werd gesteld. De Hooge Raad van Arbeid, waarin de Regeering overleg wil plegen met werkgevers- en arbeidersorganisaties, heeft, gelijk bekend is, den Minister geadviseerd even te wachten en eerst te zien, of het overleg tusschen de werkgevers- en arbeidersverenigingen geen aanleiding zou kunnen zijn tot een volledige koersverandering. Deze uitspraak is van te grootere reële waarde, daar op enkele uitzonderingen na, alle vertegenwoordigers van de sociale organisaties aan dat advies medewerkten en een sterk verzet uitsluitend kwam van de zijde der politici en ambtenaren, die aan het overleg in den Hoogen Raad van Arbeid medewerken.

Af te wachten valt, of de Minister naar het advies van den Hoogen Raad van Arbeid zal luisteren, of het eenvoudig zal negeeren. Formeel heeft hij daartoe ongetwijfeld het recht; praktisch zou dat echter het aanzien van het met zooveel ophef aangekondigd lichaam ernstig schaden.

1) [Zie pgn. 999 en 1085 van dezen jaargang. — Red.]

Heeft het overleg in den Hoogen Raad reële waarde, dan zal de Minister niet kunnen nalaten, het advies te volgen.

In deze veronderstelling moge hier volgen, welke overwegingen het N.V.V. er toe gebracht hebben, met de werkgeversorganisaties het initiatief te nemen tot eene actie tegen de directe invoering van de wet-Talma en welke plannen er in de kringen van de organisaties van arbeiders en werkgevers, die zich gedurende de laatste twee maanden met elkaar hebben verstaan, bestaan.

Het N.V.V. heeft steeds het pleit gevoerd voor eene ziekteverzekering op publiekrechtelijken grondslag. Daarbij moet echter in het oog worden gehouden, dat eene regeling op anderen grondslag nooit is overwogen, daar noch de organisatie van arbeiders, noch die der werkgevers eene zoodanige beteekenis had, dat eene regeling op anderen grondslag mogelijk was. Tegen de regeling van de wet-Talma zelf, zijn steeds groote bezwaren ontwikkeld. De aanneming van het amendement-De Visser maakte het stichten van een groote Overheidskas onmogelijk; de uitvinding van de Raden van Arbeid heeft in de kringen van het N.V.V. nooit veel vrienden gehad.

Vast staat, dat de invoering van de wet-Talma tengevolge zal hebben, dat we een groot aantal kassen en kasjes krijgen. In iedere fabriek of werkplaats van eenigen omvang, zullen de arbeiders allicht in een viertal kassen verzekerd zijn, daar iedere richting in de arbeidersbeweging haar eigen kassen gaat stichten. Het beteekent zoowel voor de werkgevers, als voor de Raden van Arbeid eene vermeerdering van den administratieven rompslomp.

Het staat dan ook vast, dat bij invoering van de wet-Talma de gansche ziekteverzekering niets anders meer worden kan dan een orgaan, dat uitkeering verstrekt. Verdere sociale beteekenis heeft zij niet. In de ziekenkassen van de Raden van Arbeid zullen voornamelijk de losse en ongeorganiseerde arbeiders worden opgenomen, voor zooverre deze althans door een ambtelijk beheerde ziekenkas bereikbaar zijn. Dat overigens het besturen van kasjes van een paar honderd menschen voor de arbeidersklasse van eenige sociale beteekenis is, zal geen ernstig man durven beweren. Het besturen van alle mogelijke lilliputkasjes heeft als regel geen andere beteekenis, dan dat het bestuur poogt zuinig te zijn en het belang der verzekerden wordt opgeofferd aan het financieele belang der kas; de grondige genezing van den patient wordt een zaak van mindere waarde dan de toeneming van het kassaldo.

Brede sociale beteekenis hebben kleine kassen van eenige honderden menschen niet.

En deze zullen bij de invoering van de wet-Talma, gewijzigd als Aalberse zich voorstelt, als paddenstoelen verrijzen. Wij zullen de verzekering der ziekteuitkeering krijgen op de meest benepen wijze. Van liefde voor de Ziektewet was dan ook bij de moderne organisaties geen sprake meer.

Bij dit alles kwam de ontwikkeling van het collectief contract, waarin den arbeiders eene uitkeering bij ziekte wordt gewaarborgd, zonder dat daarvoor premie wordt betaald. In het begin van dit jaar kwam dan ook in de kringen der vakbeweging reeds de vraag op, of de invoering van de Ziektewet voor breede groepen van arbeiders wel voordelig was.

De onmogelijkheid om op den grondslag van de wet een grootsche organisatie te bouwen, maakte het onnoodig, de kwestie uit een ander oogpunt dan het financieele te bezien. Het ingevolge de toenmaals gevoerde besprekingen ingestelde onderzoek, bracht het Bestuur van het N.V.V. tot de conclusie, dat voor duizenden arbeiders reeds eene regeling bestaat, die voor de arbeiders voordeliger is dan de regeling der Ziektewet.

Deze conclusie leidde tot overleg met enkele groote werkgeversorganisaties, waarbij bleek, dat ook daar

een sterke tegenzin tegen de Ziektewet bestond, al vloeide die tegenzin ongetwijfeld voort uit andere motieven dan die, welke het N.V.V. tot zijne meening hadden gebracht.

Dit overleg heeft toen allereerst geleid tot een plan van andere werkgevers- en arbeidersorganisaties, hetwelk tengevolge had, dat alle arbeidersorganisaties, behalve de Christelijk-protestantsche, tot verder overleg en medewerking bereid waren, terwijl alle groote werkgeversorganisaties zich eveneens voor eene andere regeling verklaarden.

Op dit oogenblik heeft dat overleg er toe geleid, dat uit de werkgevers- en arbeidersorganisaties eene kleine commissie is benoemd, die in opdracht heeft:

a. Een wetsontwerp samen te stellen, waarin het recht van de arbeiders op ziekgeld wordt vastgelegd.

b. Reglementen te ontwerpen voor eene organisatie der ziekenkassen, gebouwd op het bedrijf, welke onderling zijn verbonden.

c. Contact te zoeken met de werkgeversverenigingen, die zich tot nog toe niet uitspraken.

Op den in b. genoemden grondslag laat zich voor elk bedrijf een groote en grootsche organisatie bouwen.

Voor het N.V.V., dat daarnaar steeds streefde en bezwaar had en heeft tegen de ontzaglijke versnippering, die van de invoering der ziektewet het gevolg zou zijn, maakt dat de plannen, zooals zij met de werkgeversorganisaties werden besproken, te aantrekkelijker.

Op het resultaat van den arbeid dezer commissie vooruit te loopen, dient tot niets.

Het verwijt, dat de plannen, zooals zij tot nog toe door bepaalde personen zijn gepubliceerd, niet af zijn, gaat niet op.

Dat geldt b.v. ook voor de verzekering van de losse arbeiders in de Ziektewet. Dat kan wel gemakkelijk in de wet worden geschreven, maar als gevraagd wordt, hoe men zich de organisatie van dat deel der verzekering voorstelt, dan is er niemand, die daarop een afdoend en bevredigend antwoord kan geven. De regeling van deze materie voor losse en werklooze arbeiders is zeer moeilijk; ook voor de invaliditeitswet heeft men tot nog toe geen bevredigende oplossing voor de verzekering der werklooze arbeiders gevonden, terwijl het, wat de losse arbeiders betreft, nog een volkomen jamboel is. In den aanvang van het overleg tusschen arbeiders- en werkgeversorganisaties te eischen, dat zij een voortreffelijke organisatie in hun vestzak dragen, is al te mal.

De ambtenaren en politici, die zich nu reeds tegen de plannen der organisaties verzetten, hebben de organisatie der verzekering op den grondslag der Talma-wet evenmin gereed. Zij voeren te dezen een Russische decreten-politiek. Ook hier geldt echter, dat een goedlopende organisatie er nog niet is, als in een wet is gedecreteerd, dat zij er zijn moet.

Tot op dit oogenblik heb ik meer vertrouwen in het organisatievermogen van de organisatoren der arbeiders- en werkgeversverenigingen dan in dat van een willekeurige groep ambtenaren, waaronder ongetwijfeld knappe mannen zitten, doch maar zeer weinig practische organisators, terwijl onder hen — gelijk in Rotterdam bleek — sociale analphabeten niet ontbreken.

Men wachte het resultaat af. De grondslag waarop de commissie haren arbeid heeft te verrichten is:

- a. eene uitkeering van 80 pCt.;
- b. Premiebetaling uitsluitend door de werkgevers.
- c. De verzekering wordt gebouwd op het bedrijf;
- d. Alle arbeiders, ook de losse en werklooze arbeiders, moeten verzekerd zijn.
- e. de kassen komen onder beheer van de wederzijdsche vakverenigingen.

Zooals hiervoren reeds is opgemerkt, zijn de organisaties van werkgevers en werknemers reeds aan het

werk getogen, om zooveel mogelijk tegen 1 April a.s. met hun plannen gereed te komen.

Wanneer de vele ambtelijke en politieke bestrijders der plannen intusschen hun tijd gaan besteden aan het ontwerpen eener organisatie van verzekering der losse en werklooze arbeiders op den grondslag der wet-Talma, dan zal de Hooge Raad van Arbeid in April met te meer zaakkennis kunnen oordeelen.

Deze aangelegenheid is geen zaak van politiek of principes, doch van practische organisatie. De bewering, dat de regering de wet-Talma moet invoeren, omdat ze op het regeeringsprogram staat, is een zuiver politieke. Regeeringsprogramms zijn toch geen axioma's, waar niet van afgeweken mag worden. Wanneer blijkt, dat een betere regeling mogelijk is, kan Aalberse niet anders dan succes hebben, wanneer hij het regeeringsprogram op dit punt wijzigt.

De organisaties, die overleg hebben gepleegd, willen hun optreden dan ook zoo weinig als eene politieke oppositie tegen het regeeringsprogram zien opgevat, dat zij besloten, den Minister uit te noodigen een vertegenwoordiger van hem, in die commissie te benoemen. Het ware wellicht wenschelijk, dat, zoodra de plannen een vastere vorm hebben, de Minister in persoonlijk contact trad met de betrokken werkgevers en arbeidersverenigingen.

Men zie deze zaak groot.

In ons land is de sociale verzekering wat zonderling opgebouwd. De ziekteverzekering dient het centrum van het gebouw te zijn en er had mee begonnen moeten worden. Door politieke motieven is hier averechts gehandeld. Komt echter eene regeling der ziekteverzekering tot stand als nu door de organisaties der betrokkenen wordt gewenscht, dan zal dat op den duur consequenties hebben voor heel de verzekering. Zou eene sociale verzekering mogelijk zijn zonder ambtelijke bemoeiing, dan ware zulks zuivere winst.

Hoe minder personen met improductieve werkzaamheden worden belast, hoe beter. Bovendien ware het toe te juichen, wanneer de organisaties van arbeiders en werkgevers elkaar hier als gelijkberechtigden zouden kunnen vinden en te zamen belangrijk werk zouden gaan verrichten.

In de Raden van Arbeid kan dat niet; daar behoort ten slotte het ambtelijke de heele organisatie; van een directe verbinding tusschen de wederzijdsche bedrijfsorganisaties, is geen sprake. Natuurlijk zal ook een opbouw der sociale verzekering op anderen grondslag zijn ambtenaren niet kunnen missen. Zij zullen daar echter zijn tegelijk leiders, vertrouwensmannen en dienaren der sociale organisaties en daardoor staan in gansch andere verhoudingen dan de staatsambtenaren.

Daarom is het oogenblikkelijk pogen te belangrijker. Dat daardoor wellicht eenige vertraging van de invoering der ziekteverzekering zou ontstaan, is mogelijk. Zoo verschrikkelijk is dat echter niet; honderdduizenden arbeiders hebben een verzekering in een of anderen vorm. Om politieke redenen hebben de arbeiders in den tijd toen de invoering veel grotere verandering tengevolge zou hebben gehad, steeds moeten wachten. Inmiddels hebben zij door eigen actie op dit gebied reeds veel bereikt. Zou er nu een jaar langer moeten worden gewacht om tot eene betere regeling te komen, dan ware dat niet zoo verschrikkelijk. Bovendien moet met tweeërlei gerekend worden; bij de door de wederzijdsche vakbewegingen voorgestane methode kan de invoering successievelijk geschieden, zoodat voor groote groepen de zaak voor 1 Januari 1922 geregeld kan zijn en tweedens, dat de uitkeeringen van de krachtens de Talmawet op te richten ziekenkassen eerst kunnen aanvangen, nadat de wet eenigen tijd in werking is getreden, terwijl bij het tot stand komen van de regeling door de organisaties gewenscht, de uitkeeringen ingaan vanaf het oogenblik dat tot de invoering wordt besloten.

De vertraging staat dus nog allerminst vast.

Maar zelfs wanneer deze onvermijdelijk was, dan zou zij moeten worden aanvaard, wanneer daardoor een beter systeem tot stand kon komen.

En ook zou zij moeten worden aanvaard, wanneer geen beter stelsel mogelijk bleek.

Aan het overleg wordt deelgenomen door:

Centraal Overleg, De Vereeniging van Nederl. Werkgevers, het R.-K. Verbond van Werkgeversvakverenigingen, de Chr. Vereeniging van Werkgevers en Groothandelaren in Nederland, het Algem. Nederl. Vakverbond, het Nederl. Verbond van Vakverenigingen, het Nat. Arbeidssecretariaat, het Bureau van de R.-K. Vakorganisatie.

Dat zijn de meest beteekenende organisaties van Werkgevers en Arbeiders. Denkt men nu de sociale verzekering in te kunnen voeren door de wenschen dezer verenigingen te negeeren en hun eene regeling op te dringen, die zij niet begeeren en niet onvermijdelijk achten?

Ik vertrouw dat Minister Aalberse en de politici in het algemeen zullen begrijpen, dat zulks niet gaat. Van de ziekteverzekering zal niets terecht kunnen komen, wanneer de organisaties gingen tegen in plaats van meewerken. Dat wil niemand, maar daarvoor is noodig, dat met de meeningen en opvattingen der betrokkenen rekening wordt gehouden en de regering tot overleg met hen bereid is.

Het pogen is te belangrijk, zij die het ondernemen zijn te sterk, om het te kunnen negeeren zonder blijvende schade toe te brengen aan de sociale verzekering als geheel.

R. STENHUIS.

HET NIEUWE DJAMBI-ONTWERP.

II.

Men schrijft ons:

3. *De economische zijde van het vraagstuk.* Maar, zegt de heer Rueb, het hoofdmotief van de voorstanders van Staatsexploitatie ligt volstrekt niet bij de fiscale zijde van het vraagstuk, maar op „economisch” terrein:

„wij willen Indië economisch onafhankelijk maken van het bestaande productiemonopolie.”

Deze kant van het vraagstuk wordt, zoo klaagt hij, in het thans aangeboden ontwerp volkomen voorbij gezien.

Dit onafhankelijkmaken bestaat, volgens den heer Rueb, in:

1e. het verzekeren aan Indië van een voor zijne consumptie voldoende kwantiteit van de Indische productie.

2e. het verschaffen van deze kwantiteit aan den Indischen consument tegen „economische” prijzen.

Zien wij beide argumenten even nader onder de oogen.

ad. 1. Ter adstructie van zijn eerste stelling haalt de schrijver een passage aan uit de memorie van antwoord over de in 1916 voorgestelde mijnwetswijziging, waarin de Minister als zijn opinie te kennen geeft:

„dat een krachtige ontwikkeling van Indië op nijverheidsgebied met ongelooflijke moeilijkheden zal te kampen hebben, wanneer het den gelukkigen ontdekker van fossiele brandstoffen geoorloofd „blijft . . . de brandstof noodig voor de opwekking van „stoom en electriciteit, naar willekeur binnen of buiten het bereik te brengen van de bewoners van het „gebied waar ze gewonnen worden”, en nu gaat, „klaagt de heer Rueb, „het Land zijn zoo kostbaar „bezit om fiscale redenen ter beschikking stellen van „hen, die de verdere Indische petroleumindustrie „practisch volledig beheerschen.”

Een eerste opmerking is, dat staatsexploitatie van Djambi tot het bereiken van eene verzekerde voorziening van Indië geenszins een afdoend middel is. Zelfs indien de beste verwachtingen van de meest competente geologen worden vervuld, zal Indië's

behoefte uit Djambi niet kunnen worden gedekt; voor sommige artikelen zal er een overschot, voor andere een tekort zijn. Maar ook al mocht men deze opvatting te pessimistisch gekleurd achten, dan nog heeft een Staatsbedrijf, als eventueele garantie voor de dekking ten allen tijde van Indië's consumptie aan petroleumproducten, *volstrekt niets* voor op het thans voorgestelde gemengde bedrijf. Immers wordt de Djambi-productie door dit contract geenszins ter beschikking van de Bataafsche gesteld, daar, gelijk reeds hooger is opgemerkt, volgens artikel 14 verkoopovereenkomsten alleen onder goedkeuring of machtiging van den door den Minister gecontroleerden Raad van Beheer kunnen worden gesloten. Indien het dus voor het Land wenschelijk zou blijken de Djambi-productie geheel of gedeeltelijk voor de binnenlandsche markt ter beschikking te stellen, dan heeft het Land daartoe volkomen vrijheid. Doch wij zijn overtuigd dat in *normale tijden* zulk eene beschikking evenmin practisch zal blijken, als zulks ten opzichte van de Indische kolen tot dusver door het Land als productie-monopolist wenschelijk geacht is.

ad. 2. Deze voorziening in het binnenland moet echter volgens den schrijver tegen „economische” prijzen geschieden d.w.z. practisch gesproken tegen lagere prijzen dan de Bataafsche, die als „productie-monopolist” misbruik zou maken van haar positie. Ter adstructie dezer stelling haalt de heer Rueb een artikel aan uit „De Taak”, van de hand van den Staatsmijnningénieur A. C. de Jongh, waarin het volgende voorkomt:

„de prijs van een kist petroleum van 36 Liter be-
droeg in 1914 en '15 op Java f 3,90, in 1916 f 4,40,
„in 1917 van f 4,50 tot f 5,10 terwijl in 1918 de prijs
„verder steeg tot f 6,10 per kist. De sterke stijgingen
„in 1916/18 kunnen in dit productieland zeker niet
„gemotiveerd worden door zooveel hogere onkosten,
„noch door hooge zeevrachten. *De prijzen zijn trou-
„wens zeer belangrijk hooger dan die op de buiten-
„landsche markten, waarheen het niet hier plaats-
„bare gedeelte der productie met veel kosten vervoerd
„wordt.* In het sterke oploopen der prijzen is dan
„ook niet anders te zien dan een welgeslaagde poging
„om uit den binnenlandschen consument, d.i. voor
„kerosine: uit den Inlander, te knippen, wat er uit te
„knippen viel.”

„Dit feit”, voegt de heer Rueb eraan toe, „is zoover wij weten niet weersproken”. Ook ons is zulk een tegenspraak niet bekend. Maar de beschouwing is door dit gemis aan tegenspraak echter niets minder onwaar, gelijk uit de volgende cijfers blijkt: Een kist petroleum bevat 2 tins. In 1914 was de prijs van 2 tins, plus de emballage, zonder olie, f 0,55 terwijl de prijs van de daarin vervatte olie f 3,55 was. In 1918 was de kostprijs van 2 tins f 2,09 terwijl de prijs van de daarin vervatte olie f 4,01 bedroeg. De verhooging van den prijs van f 4,10 op f 6,10 tusschen 1914 en 1918 wordt dus voor het overgrootste deel veroorzaakt door de enorme stijging van de blikprijzen, die iedereen controleeren kan. De prijs van de kerosine (lampolie) zelf is in de oorlogsjaren slechts met f 0,46 per kist gestegen, een verhooging welke volkomen overeenstemt met de verhooging van de f.o.b. prijzen te New York, en niettegenstaande de verhooging van de productie- en transportprijzen in Indië veel aanzienlijker is geweest dan in Amerika. Over de aanzienlijke verhooging van de arbeidsloonen op Java behoeft hier niet te worden gesproken, maar ook de vrachtprijzen van Sumatra naar Java, welks consumptie voor ongeveer $\frac{1}{2}$ door Sumatraproduct wordt gedekt, zijn meer dan 50 pCt. hooger. Geloof men nu werkelijk, dat een Staatsbedrijf de hogere prijzen der blikken voor eigen rekening zou hebben genomen? Een verhooging, die overigens minder drukkend is dan zij schijnt, omdat de oude blikken door den consument voor 40 à 50 pCt. der inkoopswaarde kunnen worden gerealiseerd.

Ook de mededeeling, dat de prijzen buiten Java lager zouden zijn dan op Java zelf, is, voor zoover het gelijke kwaliteiten en merken betreft, (en hier gaat het toch om,) geheel uit de lucht gegrepen. Dit blijkt reeds uit het feit, dat de geheele Javaproductie ook op Java wordt geconsumeerd, zoodat daardoor de mogelijkheid van verkoop van Javaproduct tegen goedkoopere prijzen dan op Java is uitgesloten. Maar bovendien worden ook overeenkomstige kwaliteiten als het Java-product van andere Indische origine op de buiten-Indische markt *nimmer* voor lagere prijzen, dan in Indië worden bedongen, verkocht, reeds daarom niet wijl natuurlijk anders derden het eigen product der Bataafsche uit den vreemde, in Indië met winst zouden kunnen importeerden, zoodat de prijzen op de buitenlandsche markten doorlopend aanzienlijk hooger moeten zijn dan in Indië. Slechts op zeer enkele buitenlandsche markten wordt kerosine tegen een iets lageren prijs dan op Java verkocht, maar in die gevallen betreft het een mindere kwaliteit Borneo-kerosine. Ik wil niet aannemen, dat de boven besproken mededeeling van den heer De Jongh *opzettelijk* onjuist is, maar de demagogische wijze waarop in een blad als „De Taak” dergelijke onjuiste gegevens worden gecommentarieerd, geven m.i. een duidelijk voorbeeld van het gevaar van eene tendentieuze bespreking van dergelijke onderwerpen zonder een werkelijk voldoende kennis van zaken.

Doch — pour revenir à nos moutons — de heer Rueb wenscht in elk geval een staatsbedrijf om de thans geldende prijzen naar omlaag te brengen. Ik meen echter ten sterkste te mogen betwijfelen of aan een Staatsbedrijf op den duur zou worden veroorloofd de fiscale voordeelen op te offeren aan wat de heer Rueb als economische voordeelen gelieft aan te duiden. De ervaring bewijst het tegendeel.

De heer Rueb wijst op het belang, dat onze groote scheepvaart-maatschappijen zouden hebben bij Staatsproductie van stookolie. Hoe is het echter gegaan met de levering van kolen, van welker productie de Staat in Indië practisch het monopolie heeft? Inderdaad heeft het Indische Gouvernement tijdens den oorlog zijn kolen aan sommige belangrijke bedrijven tegen een „billijken” d.w.z. niet met de hoogste marktwaarde overeenkomenden prijs ter beschikking gesteld... en is zij daarvoor door den Volksraad op scherpe wijze veroordeeld. En hoe goed de bedoeling van het Indische Gouvernement zonder twijfel geweest is, de Volksraad had volkomen gelijk. Want, daar het Land evenmin voldoende kolen produceert als het ooit voldoende liquid fuel uit Djambi zal halen om de tegenwoordige en vooral niet de uiterst snel rijzende toekomstige consumptie van Indië te dekken, beteekent elke levering tegen een anderen prijs, dan die gebaseerd is op de wet van vraag en aanbod tenslotte een gratificatie uit de Staatskas aan een bepaalde partij.

Dat het Gouvernement in staat zou zijn de stookolie tegen veel lageren prijs dan den marktprijs te leveren is echter ook om andere redenen zeer onwaarschijnlijk. Immers, zooals de heer Rueb opmerkt, houdt de prijs van liquid fuel ten nauwste verband met den prijs der kolen, en dit verband is niet alleen gerechtvaardigd, zooals de heer Rueb laat doorschemeren, van af het standpunt der particuliere stookolie-producenten, maar eenvoudig noodzakelijk van algemeen economisch standpunt. Zoodra het Gouvernement den prijs van stookolie per calorie lager zou stellen dan dien van kolen, zou natuurlijk iedereen bij het Gouvernement om stookolie komen en het Gouvernement spoedig meer moeten leveren dan het produceeren kon, terwijl het Gouvernement dan aan de andere zijde geen débouché voor zijn duurere kolen zou vinden, tenzij het eveneens den prijs voor kolen verlaagde, waarbij het toch reeds niet al te floris-

sante Gouvernements-kolenbedrijf met verlies zou komen te werken.

Maar laat ons nu eens voor een oogenblik aannemen dat het Staatsbedrijf met de Djambi-olie inderdaad het „economisch voordeel” van prijsverlaging ging nastreven: wat zou dan het resultaat zijn?

„Tegenstanders van Staatsexploitatie” — aldus „de heer Rueb — „gaan zoo ver, de mogelijkheid van „een prijzenstrijd met de Koninklijke aan te nemen. „Wil zij binnenslands dien beginnen, dan is het eerste „gevolg, dat gedurende den tijd van strijd het economische doel van het stichten van het Staatsbedrijf „nog veel vollediger wordt bereikt dan anders mogelijk zou zijn. Het verlies, dat deze strijd voor de „Koninklijke zou medebrengen, komt ten goede aan „de bevolking, het verlies van den Staat, dito. Als „netto winst voor het Gemeenebest van Indië blijft „het verlies der Koninklijke. Hoe langer deze den „strijd volhoudt, hoe beter.”

Wij weten niet, wie deze tegenstanders van Staatsexploitatie zijn, doch meenen wel te mogen zeggen, dat zij van de zaak niet heel veel begrijpen. In plaats van het „economisch” verlies van Land en Koninklijke dat de heer Rueb zoo toejuicht en dat zich bij den Indischen fiscus overigens direct niet alleen in mindere inkomsten uit het Staatsbedrijf, maar ook in mindere belastbaarheid van de Koninklijke zou vertalen, zal er in werkelijkheid iets heel anders gebeuren, en iets veel minder aardigs.

Ook hier behoeven wij ons niet in theorieën te verdiepen maar kunnen op feiten wijzen. Immers in een beroemd gebleven strijd tusschen de twee machtige op Java werkende oliegroepen, heeft een dezer groepen getracht door prijsverlaging tot zelfs beneden kostprijs de andere eveneens tot prijsverlaging en daardoor tot overgave te dwingen. De destijds zwakkere groep heeft echter eenvoudig geweigerd haar product beneden den marktprijs te verkoopen met dat gevolg dat zij tijdelijk alle klandizie verloor en iedereen naar haar machtigen concurrent liep. Hierdoor werd natuurlijk de concurrent gedwongen veel meer te verkoopen dan gewoonlijk, en daardoor verdubbelde en verdriedubbelde de vrijwillige winstderiving van den aanvaller zich maarmate zijn afzet zich uitbreidde, tot tijd en wijle hij 'er genoeg van kreeg met verlies te verkoopen en de prijzen weer op commercieele basis bracht, waarna de aangevallen partij natuurlijk hare cliënteel herwon.

Het is duidelijk, dat ingeval het Land, zij het wegens geheel verschillende, ethisch-economische motieven een dergelijke politiek zou gaan voeren, de Bataafsche precies denzelfden weg zou volgen en dat onder oneindig gunstiger omstandigheden. De bovenbedoelde concurrentiestrijd op Java geschiedde n.l. op een tijdstip, dat op de oliemarkt het aanbod groter was dan de vraag, en dat er dus om de markten moest worden gevochten. De machtige aanvaller, die practisch gesproken, elk verlies kon verdragen, kon destijds hopen, door den zwakkeren concurrent te dwingen met verlies te verkoopen, dezen in financiële moeilijkheden te brengen, iets wat de zwakkere partij op gezond commercieele wijze voorkwam, door zich met een minder schadelijke tijdelijke winstderiving op de Indische markt tevreden te stellen. Thans is er echter meer vraag dan aanbod voor olie en dit zal de eerstkomende jaren zoo blijven, en dus heeft de Bataafsche er niets geen belang bij, om haar afzet op de Javasche markt uit te breiden. Het gevolg van een lagere prijszetting zou dus alleen zijn, dat het Landsbedrijf plotseling voor veel grootere leveranties zou komen te staan, dan waarop zijne productie berekend was, waardoor het genoodzaakt zou zijn zijn stocks aan te spreken en op een gegeven oogenblik buiten staat zou komen zelfs zijn gewone cliënteel te bedienen. Het effect voor de Bataafsche zou alleen zijn dat zij meer Javaproduct voor exportmarkten beschikbaar kreeg waar zij, zooals boven gezegd, door

de bank een veel hooger prijs bedingen kan.

Om al deze redenen sta ik tegenover prijszetting als normaal „economisch doel” van het Djambi-bedrijf uitermate sceptisch.

Het recht van prijsregeling is een overoud en noodwendig staatsrecht; maar het is een staatsnoodrecht, waarvan de ervaring leert, dat de uitoefening op den duur alleen heilzaam is, als 't gaat om 't levensbehoud van een volk. Die uitoefening wordt echter in geenen deele beïnvloed door de herkomst van het product, waarvan de prijs geregeld wordt, uit een staats- of particulier bedrijf. Integendeel. Waarborg voor een *onpartijdige* uitoefening van dat recht bestaat alleen dan, indien de Staat zelf *niet* in de productie of distributie is geïnteresseerd.

Hoe „economisch” het recht van prijszetting in het tegenovergestelde geval somwijlen wordt gehanteerd, blijkt uit wat thans in verschillende landen geschiedt, waar de temporaire staatsproductie- en distributiemonopolies den vrijen invoer trachten te beletten, ten einde het volk te dwingen, hen eerst van hun duren voorraad goederen tegen den „gezetten” prijs af te helpen, op een oogenblik, dat de wereldprijzen al weer de helft omlaag zijn. Dat is de noodzakelijke kerzijde van het liefelijk tafereel van staatsprijsregeling, dat de heer Rueb ons ophangt.¹⁾

Maar er zijn nog geheel andere redenen, waarom het nastreven, middels het Djambi-bedrijf, van de door den heer Rueb bedoelde „economische voordeelen” heelemaal niet in het voordeel van Indië zou blijken.

De hooge prijzen van de olieproducten over de geheele wereld zijn het noodzakelijk gevolg van de omstandigheid, dat er een tekort is aan olie en deze hooge prijzen zijn tevens het eenige middel om op den duur over dit tekort heen te komen.

Het tekort kan n.l. alleen worden gedekt door vermeerderde productie.

Slechts hooge olieprijsen kunnen op den duur deze uitkomst verzekeren. Immers, slechts een belangrijke overwinst kan de sterkste maatschappijen in staat stellen hun bedrijf onder de tegenwoordige omstandigheden te blijven uitbreiden, waartoe immers door de oneindig zwaardere voorwaarden van concessieverkrijging, van arbeidsloon en materieelprijzen een veel grootere mate van kapitaalinvestment noodig is, dan voorheen. Dit verklaart het eigenaardige feit, dat de Koninklijke feitelijk al haar winst weer aan uitbreiding van haar bedrijf besteedt.

Een Staatsbedrijf zou, afgezien van het fiscaal belang, voor dezelfde noodzakelijkheid om hooge winsten te maken komen te staan wanneer het zich op normale wijze zou willen uitbreiden. Deed het dit niet, verkocht het zijn product beneden de werkelijke waarde, dan zou het tenslotte het noodige kapitaal voor uitbreiding missen, en dit dan toch wederom moeten opnemen. Op de vrije markt zou dit niet kunnen geschieden, aangezien men natuurlijk liever obligaties neemt van een financieel sterk bedrijf. Reeds voor de bestaande oliemaatschappijen, gelijk de heer Rueb terecht opmerkt, is het plaatsen van obligaties niet gemakkelijk, tenzij voor een zeer sterk bedrijf: hoe zou het dan gaan met een Staatsbedrijf

1) Natuurlijk, het gaat hier alleen tegen verkoop van product beneden den marktprijs als „normaal” economisch doel van een bedrijf: *uitzonderingen* vinden altoos een plaats.

Juist het Indische oliebedrijf levert daarvan een zeer teekenend voorbeeld in de productie der z.g. Batikwas. De prijs, die de Inlandsche consument voor dit artikel betalen kan, is relatief laag, zóó laag, dat indien de grondstof op andere producten werd verwerkt, een zeer veel hogere winst zou worden gemaakt.

Terecht schijnt echter de Bataafsche te gevoelen, dat haar nationale positie als productie-monopolist de verplichting medebrengt, de eenige nationaal-Indische industrie het leven niet onmogelijk te maken. Doch slechts een ruim winstgevend bedrijf kan zich dergelijke weelde veroorloven.

dat niet op commerciële basis wordt geleid, en waarvan men moet vrezen, dat het, "bij de vervulling van zijn „economische taak", zijn natuurlijke winst opeert? Het zou dus wederom van den Staat moeten komen, zij het dan in den vorm van een door den Staat gegarandeerde obligatieleening. Ten slotte zou dus altijd de belastingbetaler wederom het kind van de rekening worden, en op een of ander wijze in den vorm van belasting moeten terugbetalen, wat hem in den vorm van te lage prijzen was geschonken.

Een ander gevolg is wellicht nog ingrijpender. Statistische gegevens stellen boven allen twijfel vast, dat elke eenigszins belangrijke prijsverlaging der voornaamste olieproducten een geheel onevenredige stijging der consumptie veroorzaakt.

Een kunstmatig-lage Indische prijs voor b.v. kerosine en benzine zou derhalve de Javaconsumptie relatief tot die van andere landen, abnormaal doen stijgen, en daardoor de Indische export relatief naar omlaag brengen.

Nu ligt de economische positie van Indië buitengewoon sterk vastgeklonken aan Indië's positie als exportland. Alles wat, Indië's export van grondstoffen raakt, stremt Indië's ontwikkeling.

Indië's bevolking te wennen aan een abnormaal groot hoofdelijk verbruik van een kostbaar product beneden de marktwaarde, beteekent Indië te wennen aan een leven boven zijn economischen stand. Het ware alsof een Hollandsche melkboer zijn kinderen een abnormaal groote portie melk liet drinken, omdat ze hem, den producent, „toch zoo weinig kost". Zoodom is echter een Hollandsche melkboer niet, die geen oogenblik vergeet, dat hij door den verkoop van melk aan het stadsvolk *leven* moet.

Zou Indië minder economisch gezond verstand bezitten dan een Hollandsche melkboer?

GELDNOOD VAN ZWITSERSCHE STEDEN.

Geruchten omtrent den geldnood, waarin een aantal Zwitsersche gemeenten zouden verkeeren, bewogen mij nadere inlichtingen hierover in te winnen, welke mij door de bereidwillige tusschenkomst van het Internationaal Intermediair Instituut werden verschaft. In zoverre als de nood in die gemeenten nog hooger is gestegen dan bij ons, zijn de bijzonderheden van hetgeen ginds voorvalt ook voor ons niet zonder belang. De daar gevonden oplossingen zijn echter niet ter navolging aan te bevelen. Eerder kunnen zij als waarschuwing strekken.

Treffend is de overeenstemming met hier, wat de oorzaken van den noodtoestand betreft. Als zoodanig toch worden genoemd: bijlagen voor levensmiddelen, brandstoffen enz.; volkskeukens; hogere uitkeeringen aan armlastigen; werkloozondersteuning; maatregelen ter bestrijding van den woningnood; duurtebijlagen en loonsverhoogingen; de oprichting van tijdelijke bureaux met talrijk personeel voor rantsoeneering enz.; prijsverlaging; werkloozenzorg; bureauhuren; personeelsvermeerdering ten gevolge van inkrimping van arbeidsduur en meerderen administratieven omslag bij de bedrijven; duurte van alle grondstoffen. Men ziet, geen onzer plagen ontbreekt op het lijstje, en eindelijk wordt nog aan regeering van Bond en kanton verweten, dat zij de gemeenten tot belangrijke uitgaven hebben genoopt, waartegenover geen nieuwe inkomsten werden geopend, terwijl die lichamen zelf de opbrengst van nieuwe belastingen (een zegel- en een O. W.-belasting) behielden.

Dat zijn alle voor Nederlandsche ooren bekende klanken, hoewel de laatste klacht ginds niet zoo algemeen wordt geuit als ten onzent.

De verhouding tusschen de verschillende lichamen is trouwens een geheel andere dan ten onzent tusschen Rijk, Provincie en Gemeente. Met de Gemeentehuishouding bemoeit de Bondsregeering zich in het geheel niet. Toezicht op de Gemeentebesturen oefent — behalve in Bazel, dat tot geen kanton behoort en ge-

heel zelfstandig is — de kantonale regeering. Dit toezicht is in verschillende kantons verschillend geregeld.

Het meest in den druk verkeeren Zurich, Bern en Bazel. De loop van zaken in deze drie steden is daarom het belangrijkste.

Zurich.

In de tweede helft van den oorlog leverden de rekeningen nadeelige saldi op, die einde 1919 een bedrag van rond 30 millioen beliepen.

Volgens een balans op 30 September 1919 bedroeg het actief der Gemeente (hieronder wordt gebracht alles wat de stad bezit, realiseerbaar of niet)

	frcs. 240.006.231
het passief	„ 233.385.917
latende een overschot van	frcs. 6.620.314

Een balans van een openbaar lichaam heeft in verband met den bijzonderen aard van een aantal der bezittingen slechts betrekkelijke waarde, maar er mag toch uit worden afgeleid, dat de algemeene vermogenstoestand der Gemeente toen niet hopeloos scheen. Toch begonnen in den herfst van dat jaar de banken bezwaar te maken de voorschotten op korten termijn, waarmede de Gemeente de laatste jaren had doorgevoerd, te verlengen. Zij eischten, dat de kantonale regeering borg zou blijven, waarin deze ten slotte toestemde, doch op voor de Gemeente zeer bezwarende voorwaarden.

Vooreerst moesten de gasfabriek en andere onroerende bezittingen, ook roerend bezit, ten behoeve van het kanton worden verbonden als zekerheid voor de terugbetaling van alle uitgaven, die het kanton ten behoeve van de Gemeente maakte. De begrotingen behoeven voortaan de goedkeuring der kantonale regeering. De gewone inkomsten moeten de gewone uitgaven dekken. Te dien einde moeten de Gemeentebelastingen tot 1½ maal het bedrag der Rijksbelastingen worden opgevoerd en de bedrijven een netto winst van frcs. 9.000.000,— opbrengen. Zonder goedkeuring der kantonale regeering mogen geen voorstellen, die geldelijke gevolgen met zich brengen, aan het plaatselijk referendum worden onderworpen. Op deze voorwaarden verkreeg de stad Zurich, die tot dusverre zonder iemands goedkeuring leeningen kon sluiten, voorschotten op korten termijn, ten bedrage van 23 millioen francs, tegen een rente van 1 pCt. boven het officieele bankdisconto.

Voor het gemeentelijk crediet was de regeling in zoverre gunstig, dat Amerikaansche banken, die kort te voren een verzoek om een leening hadden van de hand gewezen, zich thans meer toeschietelijk toonden. Zij waren n.l. bereid tegen 8 pCt. \$ 6.000.000,— te leenen voor 25 jaar. Volgens een bericht in In- en Uitvoer is de koers van uitgifte 99½, doch moet afgelost worden tegen 107. Het is begrijpelijk, dat dergelijke voorwaarden in den Stadtrat niet aanstonds algemeene instemming vonden. Er werden 82 stemmen vóór, 26 tegen uitgebracht. Het verzet kwam voornamelijk van sociaal-demokratische zijde. Daar de meerderheid niet de vereischte ⅔ bedroeg, moest het voorstel aan het plaatselijk referendum worden onderworpen. De leening werd echter zóó gunstig geacht, dat de Stadtrat besloot de kantonale regeering te verzoeken hen te machtigen zonder referendum de leening aan te gaan, welke machtiging is verleend.

In de Gemeentehuishouding wordt thans de grootste zuinigheid betracht. Een aantal groote werken zijn voor onbepaalden tijd uitgesteld. Uit de bedrijven wordt een netto winst geraamd van frcs. 8.604.850,—, d.i. frcs. 1.238.280,— meer dan in 1920, en nagenoeg het door de kantonale regeering geëischte bedrag van frcs. 9.000.000,—. De begroting 1920 sluit met een klein batig slot en de tekorten van de laatste 3 jaren, ten bedrage van frcs. 24.000.000,—, zullen in 30 jaren uit de gewone middelen worden aangezuiverd.

Bern.

Het gemeentelijk vermogen werd op 1 Januari 1919 op het onwaarschijnlijk lage bedrag van frs. 9.747.699,— geschat. Dit in aanmerking genomen, is een tekort op de rekening over 1917 van ruim 2 miljoen francs niet gering. Voor 1918 werd een tekort van rond 4½, voor 1919 van ruim 6 miljoen francs geraamd. In laatstgenoemd jaar kwam echter een kleine kentering. Dank zij belangrijke belastingverhoging en hoogere bedrijfstarieven, sloot de rekening met een tekort van slechts frs. 1.189.038,—. De korten over de jaren 1916—1920 bedragen te zamen bijna 12 miljoen francs, en voor 1921 wordt wederom een tekort van 3,5 miljoen geraamd.

De voornaamste uitgaven over de jaren 1916—1919 bedroegen:

voor duurtbeijlagen aan gemeentepersoneel frs. 7.845.630,—, „Notstandsmassnahmen für die minderbemittelte Bevölkerung” frs. 2.657.270,—, woningvoorziening frs. 12.853.700,—.

Den 28sten December 1919 werd de begroting voor het volgende jaar bij de volksstemming met een kleine meerderheid verworpen. Van meer behoudende zijde werd dit toegejuicht. In het Gemeentebestuur had de sociaal-demokratische partij de meerderheid. Men zag in de verwerping een eersten stap naar een voorzichtiger geldelijk beleid. Onmiddellijk daarop echter werd, ondanks het verzet van alle burgerlijke partijen, bij volksstemming het Gemeentebestuur gemachtigd een leening van frs. 50.000.000,— in Amerika aan te gaan, en een weinig later de eenigszins gewijzigde begroting met een meerderheid van 20 stemmen aangenomen.

Nu begonnen de banken bezwaar te maken. De gemeente kon haar voorschotten op korten termijn niet verlengd krijgen. Met hangen en wurgen waren de bezoldigingen over Juli nog betaald kunnen worden. In Augustus gelukte dit slechts voor een gedeelte van het personeel. De bedrijfskassen werden leeggehaald, maar toch kon de gemeente haar geldelijke verplichtingen niet nakomen.

Men wendde zich tot de kantonale Regeering. O.a. werd haar oordeel gevraagd over de laatst getroffen salarisregeling van het Gemeentepersoneel. De kantonale Regeering antwoordde, dat deze regeling niet haar goedkeuring behoeft, maar verklaarde tevens, dat de regeling in verband met de gemeentelijke geldmiddelen, de vraag deed rijzen of hier geen „onregelmaticheid in het Gemeentebestuur” aanwezig was. Wordt dit aangenomen, dan beteekent dit zooveel als eene overneming van dat beheer door de kantonale Regeering. Dat zulks inmiddels is geschied, wordt niet gemeld.

In den geldnood van het oogenblik is voorzien door gemeentelijke goederen te verhypothekerken tot een bedrag van frs. 2.000.000 en door een Amerikaansche 8 pCt. leening, die weinig minder ongunstig schijnt te zijn dan de Zurichsche.

Bazel.

Deze gemeente, die niet aan eenig kantonaal toezicht is onderworpen, heeft zich rechtstreeks met de banken moeten verstaan, om in de dringendste geldbehoefte te voorzien. Zij kon ten slotte een telkens met 3 maanden te verlengen, doch uiterlijk Februari 1921 af te lossen, voorschot van 18 miljoen francs krijgen, tegen een rente van 1 pCt. boven het disconto der Zwitsersche Nationalbank. Hieraan waren de volgende voorwaarden verbonden:

- dat voor de eerste 12 miljoen hypotheek op gemeentelijke goederen werd verleend;
- dat de tarieven der bedrijven aanzienlijk werden verhoogd; het gas, de eerste 60 M³. 50, daarboven 60 Rappen de M³. (ongeveer 25 en 30 cent);
- dat bij staking of andere verstoring der openbare orde of van het bedrijfsleven, het voorschot niet wordt verlengd;
- dat geen extra-belasting zal worden geheven.

Deze overeenkomst is eerst in den Grooten Raad (het stedelijk parlement) verworpen, maar schijnt daarna met een paar onbelangrijke wijzigingen te zijn aangenomen.

* * *

In haar nood deden de Zwitsersche gemeenten hetzelfde wat in dergelijke omstandigheden sommige harer Nederlandsche zusters hebben gedaan: zij wendden zich tot het Rijk. Een aantal gemeenten vroeg aan de Bondsregeering haar in de gelegenheid te stellen zekere bedragen te leenen, hetzij door zelve die leeningen te sluiten, hetzij door borg te blijven bij de Eidgenössische Darlehenskasse. Onderstaand staatje vermeldt de gemeenten en de gevraagde bedragen, waaruit de verhouding van den nood in de verschillende gemeenten valt af te leiden.

Bazel	40	miljoen francs.
Bern	67	„ „
Biel	10	„ „
Genève	5,5	„ „
Chaux-de-Fonds	5,5	„ „
Neuchâtel	12	„ „
St. Gallen	25	„ „
Zurich	90	„ „

Op 3 Augustus van dit jaar had eene bespreking met het hoofd van het departement van financiën plaats. De heeren keerden van het departement onverrichter zake huiswaarts, naar verluidt, omdat de Bond zelf moeite heeft zich het noodige geld te verschaffen. Wat wel waar zal zijn.

De indruk, die de verschillende inlichtingen geven, is, dat de nood in enkele der grootere Zwitsersche gemeenten zeer hoog gestegen is. Door geldleeningen op zeer ongunstige financieele voorwaarden, door het opvoeren van de tarieven der gemeentebedrijven, het betrachten der uiterste zuinigheid, tracht men het hoofd boven water te houden. Maar ook staatsrechtelijk zijn de gevolgen zeer ingrijpend. Er blijkt toch uit, dat althans Zurich en Bazel, misschien ook Bern, feitelijk in den toestand verkeeren, dien men bij een natuurlijk persoon curateele noemt. In Zurich wordt zij uitgeoefend door de kantonale regeering, in Bazel door eenige banken. Die gemeenten hebben haar zelfstandigheid voor dure leeningen moeten verkoopen. Zoolang deze leeningen niet zijn afgelost, is voor iedere regeeringsdaad van eenig aanbelang, hoogere goedkeuring vereischt.

Dat de oplossing in deze richting gegaan is, bewijst, dat men den noodtoestand der Zwitsersche gemeenten niet zoo maar aan den oorlog kan wijten, maar dat er gegronde achterdocht is tegen het gevoerde beleid der Gemeentebesturen. Deze hebben den toestand niet aan gekund. Hoe men toch over de maatregelen, die zij hebben genomen, moge denken, een zoo plotseling overgaan tot de uiterste zuinigheid en tot opvoering van belastingen en tarieven, pleit tegen het regeerbeleid. De kunst van het „prévoir” hebben deze „gouverneurs” in ieder geval niet verstaan. De bevolking in die gemeenten zal nog jaren lang gebukt gaan onder de uiterst bezwarende voorwaarden der gesloten leeningen.

Voor ons valt uit de geschiedenis der Zwitsersche gemeenten dus niet te leeren hoe de geldnood is te overwinnen, maar wel kan zij voor de vrienden van het gemeentelijk zelfbestuur strekken tot ernstige waarschuwing.

J. PATIJN.

’s-Gravenhage, December 1920.

HET VISCHVERBRUIK IN NEDERLAND EN DE NOOD DER VISSCHERIJ.

In de jaren 1911—1915 stelde de Visscherijinspectie in opdracht van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel een omvangrijk onderzoek in naar de middelen ter bevordering van het vischverbruik in Nederland.

Als resultaat van dit onderzoek werd aanbevolen,

dat de gemeenten den plaatselijken vischhandel zouden organiseren, zoo mogelijk in samenwerking met den bestaanden kleinhandel en anders door zelf den vischverkoop ter hand te nemen, en werd de aandacht gevestigd op verschillende stelsels van gemeentelijke bemoeiing met den kleinverkoop van visch, welke met meer of minder succes in Duitschland toepassing hadden gevonden. Omstreeks denzelfden tijd, nl. tegen het einde van 1914, werd gesticht het Centraal-bureau voor den afzet van visscherijproducten, dat aanvankelijk ten doel had, een nieuw debiet te zoeken voor de visch, welke door den oorlog niet uitgevoerd kon worden, doch al spoedig een actieve propaganda voor het vischverbruik ging voeren. Amsterdam, Utrecht en vele andere gemeenten stichtten een vischverkoop van gemeentewege, voor 's-Gravenhage nam het Centraal-bureau voor den afzet van visscherijproducten den vischverkoop in de halletjes onder zijn beheer; de Vereeniging van kleine gemeenten in Nederland werkte krachtig mede, om de organisatie van gemeentelijke verkoopinstellingen te bevorderen, kortom op het gebied der vischvoorziening heerschte een opgewekt leven.

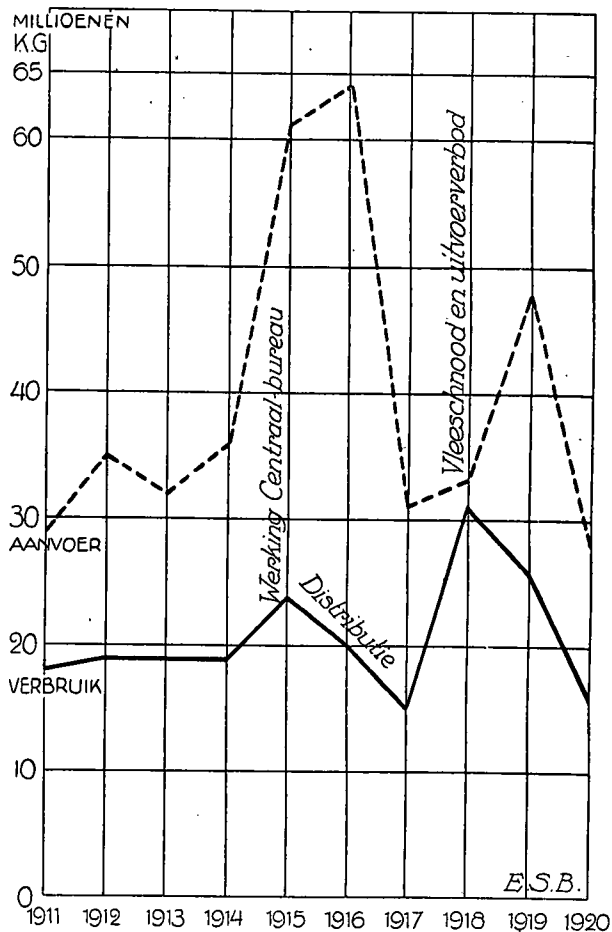
Vijf jaren zijn sindsdien verlopen, drie distributie-jaren en twee jaren van vrij bedrijf. Van belang was het, nu eens na te gaan, welken invloed een en ander op het verbruik van verse zeevisch in ons land heeft gehad. Drieërlei gegevens stonden voor dit onderzoek ten dienste: de cijfers der verzending van verse zeevisch uit de voornaamste verzendplaats, IJmuiden, voorkomende in de jaarverslagen der visschershavens van IJmuiden, de aanvoerstatistieken, gepubliceerd in de jaarverslagen der Visscherijinspectie en de cijfers van in- en uitvoer van verse zeevisch, vermeld in de Statistieken van den in-, uit- en doorvoer. Daarbij konden oogenschiijnlijk twee methoden gevolgd worden: vooreerst vermeerdering van den aanvoer met den invoer en vermindering van de som met den uitvoer en in de tweede plaats vermeerdering van de verzending uit IJmuiden met den invoer en met den aanvoer in andere plaatsen en vermindering van deze som met den uitvoer.

De eerste methode zou natuurlijk de eenvoudigste zijn; ze is echter practisch niet bruikbaar. De in- en uitvoercijfers in de Statistieken van den in-, uit- en doorvoer betreffen nl. bruto-hoeveelheden en moeten dus met de tarra verminderd worden alvorens respectievelijk van de netto-hoeveelheden der aanvoerstatistiek afgetrokken en daarbij opgeteld te kunnen worden.

Hoe groot nu het tarra-percentage is, valt moeilijk te zeggen; o.a. zal het van den tijd van het jaar en den afstand, welken de visch moet afleggen, alvorens haar bestemming te bereiken, afhangen, of er meer of minder ijs aan moet worden toegevoegd, en daar de in- en uitvoer niet elk jaar in dezelfde verhouding over de verschillende maanden en landen van herkomst en bestemming verdeeld is, zal het tarra-percentage in de onderscheidene jaren reeds daardoor sterk uiteenloopen. Zou men nu eenzelfde tarra-percentage voor alle landen van herkomst en bestemming aannemen, dan zouden daardoor de verbruikscijfers op zoodanige wijze gaan afwijken van het werkelijke verbruik, dat er geenerlei conclusie uit te trekken zou zijn.

De moeilijkheid ontgaat men grotendeels door het verschil tusschen in- en uitvoer af te trekken van de IJmuidensche verzendcijfers, welke immers de naar binnen- en buitenland verzonden bruto-hoeveelheden betreffen. Het verschil is dan de verzending uit IJmuiden naar het binnenland. Natuurlijk moet deze eveneens met de tarra verminderd worden, voor dat ze bij den aanvoer in andere plaatsen geteld kan worden, en zal het tarra-percentage voor de binnenlandsche verzending eveneens in de onderscheidene jaren kunnen uiteenloopen. Daar de verdeling der visch over het land in de verschillende jaren geen belangrijke wijziging heeft ondergaan, zullen de fluctuaties evenwel

betrekkelijk klein zijn. In elk geval blijft het tarra-percentage omstreeks 25 à 30 pCt. Door aan te nemen, dat het tarra-percentage voor binnenlandsche verzending 25 pCt. bedraagt — wat vermoedelijk het dichtst bij de waarheid is —, zal men nooit een grootere fout, dan van 5 pCt. der verzending uit IJmuiden naar het binnenland kunnen maken. In den loop der verbruikslijn op onderstaande graphiek zou zulk een fout geen merkbaaren invloed uitoefenen.

Wanneer men deze graphiek, waarop in millioenen K.G. het verbruik in elk der jaren 1911—1920 is aangegeven, nader beschouwt, dan trekt het al dadelijk de aandacht, dat van een blijvende vermeerdering van het vischverbruik in ons land weinig te bespeuren is. Wel ziet men in 1915, blijkbaar onder den invloed van de werking van het Centraal Bureau voor den afzet van visscherijproducten en den plotseling sterk toegenomen aanvoer (althans een andere oorzaak is niet te bespeuren) een aanmerkelijke stijging, nl. tot 24 millioen K.G. en in 1918 onder den invloed van den vleeschnood en het uitvoerverbod een nog sterkere stijging, nl. tot 31 millioen K.G., maar in 1919 volgde weer een neergaande beweging, welke zich in 1920 in versneld tempo, nl. tot 16 millioen K.G., voortzette. Het verbruikscijfer voor 1920 is door schatting verkregen, nl. door dat voor de eerste negen maanden van het jaar met $\frac{1}{4}$ te vermeerderen. Het is dus mogelijk, dat de verbruikslijn voor het jaar 1920 een te gunstige voorstelling van den werkelijken toestand geeft; het is ook mogelijk, dat zij dien te ongunstig voorstelt en b.v. het werkelijke verbruik niet zal dalen beneden dat van 1911. Dat het er noemenswaardig boven zal gaan, lijkt mij echter vrijwel uitgesloten; daartoe zou een zóó ingrijpende verandering in den binnenlandschen handel noodig zijn, als in zoo korten tijd onmogelijk te verwachten is.

Opmerkelijk is de daling der verbruikslijn in de distributie-jaren 1916 en 1917, in 1916 zelfs niettegenstaande de aanvoer toen tot de fenomenale hoogte van 64 millioen K.G. gestegen is. Gebrek aan vraag voor het binnenland was er toen niet; het Centraal-bureau voor den afzet van visscherijproducten

ten kon aanvankelijk zelfs niet aan alle aanvragen van gemeentebesturen voldoen en toen het later genoeg visch kreeg, ging dit ten koste van den particulieren binnenlandschen handel. De oorzaak van de daling moet dus schuilen in de ruime verstrekking van uitvoervergunningen.

Schijnbaar vindt de daling van het binnenlandsch verbruik in 1920 een verklaring in de vermindering van den aanvoer in dat jaar. In werkelijkheid bestaat zulk een verband echter niet. De geringere aanvoer toch is niet het gevolg van slechte vangsten of andere omstandigheden, welke onafhankelijk zijn van den wil der reeders, maar van hun besluit tot inkrimping van het bedrijf, ten einde te voorkomen, dat de vischprijzen zouden dalen beneden het peil, waarop loonende visscherij nog mogelijk was. Indien er dus gelegenheid ware geweest, om tegen voldoende prijzen meer visch te verkopen, uitbreiding van het bedrijf en toeneming van den aanvoer ware daarvan zeker het gevolg geweest.

Nu ligt de schuld van de debietvermindering wel is waar niet zoozeer bij den binnenlandschen handel, als bij den exporthandel op Duitschland, welke door de ineenzinking van den markenkoers slechts beperkte hoeveelheden tegen bevredigende prijzen kon plaatsen, doch ware er in het binnenland meer vraag tegen zulke prijzen geweest, dan zou dit ongetwijfeld tot uitbreiding der visscherij hebben kunnen leiden.

Zijn nu wellicht de vischprijzen te hoog voor een verruiming van den binnenlandschen afzet? Met de groothandelsprijzen (d.w.z. de prijzen, onmiddellijk na aanvoer uit zee op den afslag besteed) is dit zeer zeker niet het geval. De aan de statistieken der Visscherijinspectie ontleende cijfers der tabel I verto-

Tabel I. Gemiddelde groothandelsprijzen van de voornaamste Treilvischsoorten in de jaren 1913, 1915 en 1920.

Vischsoorten.	Gemiddelde prijs per K.G. in G'd.		
	1913	1915	Jan./Oct. '20
Groote schol	0,43	0,58	0,62
Middelschol	0,31	0,41	0,50
Kleine schol I.	0,26	0,41	0,50
Kleine schol II en III	0,07	0,16	0,28
Groote schelvisch	0,29	0,39	0,39
Groot-middel schelvisch.	0,31	0,36	0,35
Klein- " " "	0,22	0,28	0,27
Kleine schelvisch I en II.	0,12	0,17	0,22
Doode kabeljauw	0,16	0,29	0,37
" kleine kabeljauw I en II	0,11	0,24	0,27

nen wel voor enkele goedkope vischsoorten een aanzienlijke stijging, doch ook de vleeschprijzen zijn aanmerkelijk omhoog gegaan. De prijs van 1 K.G. rundvleesch (slachtgewicht) toch steeg van f 0,80½ in 1913 tot f 0,93 in 1915 tot f 1,77½ in 1920. Neemt men bovendien in aanmerking, dat 1 K.G. visch (bruto, d.w.z. met kop en graten) in voedingswaarde nagenoeg gelijk staat met 1 pond vleesch en dat 1 pond van het goedkope bevroren rundvleesch in den kleinhandel nog 90 cent kost, terwijl de detailprijs van visch den groothandelsprijs met niet meer dan 30 pCt. behoefte te overtreffen, dan zal men inzien, dat de groothandelsprijzen geen bezwaar behoeven op te leveren voor de vergrooting van het vischverbruik. Ten aanzien van de detailprijzen gelden, in zooverre geen verkoop van gemeentewege plaats vindt, nog dezelfde grieven als vóór den oorlog, n.l. dat zij hooger dan noodig zijn, omdat de kleinhandel in den regel gebaseerd is op het beginsel van kleinen omzet en groote winstmarge. Indien er een wijziging is gekomen, is het, dank zij het optreden van de gemeentelijke vischverkoopinstellingen, wellicht een verandering ten goede.

Hoe dan te verklaren, dat het vischverbruik in Nederland, in 1915 zoo flink omhoog gebracht, thans tot zulk een laag peil gedaald is? De reactie op het gedwongen vischeten in de distributie-jaren en vooral

in het vleeschlooze jaar 1918, zal hieraan niet vreemd zijn. Bij velen is hierdoor een tegenzin tegen vischprijzen ontstaan. Die tegenzin is ook in Duitschland opgemerkt en wordt door den Duitschen inspecteur der visscherijen, F. Duge, in „Der Fischerbote" van 20 September l.l. beschouwd als een gevolg van de „Zwangwirtschaft". Hij wijst er op, dat de handel daarbij geen verschil maakte ten aanzien van de kwaliteit der visch en geen rekening hield met den smaak zijner klanten. Er werd geen propaganda gemaakt voor het vischgebruik en geen moeite gedaan, om door het vinden van nieuwe recepten voor de toebereiding der visch, deze in den smaak van een grooteren kring van consumenten te doen vallen. Immers de vleeschnood dwong dezen toch, zij het ook vaak huns ondanks, visch te eten.

Deze opmerkingen kunnen evengoed voor ons land als voor Duitschland gelden. De eigenlijke oorzaak van het geringe vischverbruik in ons land zit echter dieper; zij wortelt in den ontwikkelingsgang van onze visscherij op versche zeevisch. Aanvankelijk werd deze door beugers en kustvisschers uitgeoefend, welke zich op den aanvoer van levende visch toelagden. De vangst was betrekkelijk klein en werd in hoofdzaak in de kuststreken geconsumeerd. Met het in de vaart brengen der stoomtreilers veranderde dit ten eenenmale. De groote hoeveelheden visch, door deze vaartuigen aangevoerd, konden in de kuststreken van ons land geen plaatsing vinden; het groote achterland aan gene zijde van onze grenzen was daarvoor het aangewezen afzetgebied. De uitbreiding der stoomtreilvisscherij hield gelijken tred met de ontwikkeling van den exporthandel in versche zeevisch en daar deze ontwikkeling zich snel voltrok, werd geen behoefte gevoeld aan verruiming van het binnenlandsche debiet. Het binnenlandsche afzetgebied bleef vrijwel braak liggen. De stoomtreilers vischten voor het buitenland en vooral voor Duitschland en België. Alleen bij bijzonder groote aanvoeren, waarop de exporthandel nog niet ingesteld was, of wanneer het buitenland minder dan gewoonlijk nam, kreeg het binnenland wat meer visch.

Dat onder deze omstandigheden de handel op het binnenland in onze stoomtreilhaven IJmuiden niet tot ontwikkeling kon komen, ligt voor de hand en dat ook de kleinhandel in ons land over het algemeen in een uiterst primitieven toestand bleef verkeerden, is alleszins verklaarbaar; in den regel draagt de detailhandel een passief karakter en is niet hij, doch de groothandel of de producent de drijfkracht tot opvoering van den omzet.

Door de groote vlucht, welke de exporthandel nam, is de handel op het binnenland eenigszins verwaarloosd. Men had het binnenlandsche afzetgebied niet noodig. Waarom zou men dus moeite doen het te bewerken? De tijden zijn echter veranderd, in het buitenland kan tegen bevredigende prijzen lang niet alle visch meer geplaatst worden, welke onze visscherij daarvoor beschikbaar zou kunnen stellen. De stoomtreilvisscherij moest worden ingekrompen en ten deele verlegd naar Engelsche en Deutsche havens en verkeert in een allesbehalve gunstigen toestand.

Van de 151 stoomtreilers waren in de eerste negen maanden van dit jaar slechts 113 in bedrijf, waarvan elk gemiddeld met slechts 62 reisdagen voor zijn rekening, terwijl in normalen tijd gemiddeld 300 reisdagen per jaar gemaakt worden. Daarbij bedroeg de gemiddelde besomming per reis niet meer dan rond f 4700, terwijl een Noordzeereis tegenwoordig al naar de grootte van den stoomtreiler f 6000 à f 8000 moet opbrengen, wil een redelijke winst gemaakt worden. De meeste reizen leveren dan ook verlies op en alleen de hoop, een goede reis te zullen maken, beweegt den reeders, hun schepen desondanks nog te doen uitvaren.

De kustvisscherij beleeft zoo mogelijk nog slechtere dagen. Of het verbruik van kustvisch is toegenomen, dan wel verminderd, is niet na te gaan. Een feit is

echter, dat de vraag naar kustvisch niet voldoende is, om voor de meeste vischsoorten een voldoende prijs daarvoor te kunnen maken en dat de besommingen ten eenen male onbevredigend zijn. Een blik op tabel II kan daarvan ten volle de overtuiging schenken.

Tabel II. Omvang en uitkomsten der kustvisserij in het Noordelijke gebied en in de Zuid-Hollandsche stroomen, in de jaren 1916-1919 en in de eerste drie kwartalen van 1920.

Tijdperken.	Zuiderzee, Waddenzee, Lauwerszee en Dollard.		Zuid-Hollandsche stroomen en zeegeten.	
	Aantal bedrijfsweken per bedrijf.	Gemiddelde besomming per bedrijfsweek in Gld.	Aantal bedrijfsweken per bedrijf.	Gemiddelde besomming per bedrijfsweek in Gld.
1916	25	75	23	53
1917	23	76	20	58
1918	24	155	25	95
1919	20	96	20	66
Jan./Spt'20	20	66	18	69

Immers blijkt deze tabel was de gemiddelde weekbesomming der visschers in de Noordelijke binnenzeeën in de eerste negen maanden van het jaar, welke gewoonlijk de voordeeligste zijn, nog aanzienlijk kleiner dan die in het jaar 1916. Terwijl de kosten van levensonderhoud belangrijk gestegen zijn, verdienen deze visschers aanzienlijk minder. Bedenkt men trouwens, dat van de gemiddelde weekbesomming van f 66 niet alleen de sterk gestegen bedrijfskosten moeten worden betaald, maar van de rest gemiddeld twee personen, n.l. de schipper-eigenaar en diens knecht moeten leven, dan zal men inzien, dat de vischvangst van deze lieden niet of nauwelijks genoeg oplevert, om van te leven.

In de Zuiderzee besomden de wonderkuilers in de eerste negen maanden van dit jaar gemiddeld f 38,—, de haringsleepers f 42,—, de botsleepers f 48,—, de visschers met staande botnetten f 46,—, de hoekwantsvisschers, die gewoonlijk met 4 knechts visschen, f 82,— per week. Geen wonder, dat men er toe is moeten overgaan, om de visschersbevolking in de Zuiderzeeplaatsen van overheidswege financieel te ondersteunen.

En de oorzaak van dit alles is niet, dat de vangsten te klein zijn; de vischrijkeid van de Noordee is in den oorlogstijd enorm toegenomen, en er wordt veel meer gevangen dan toenmaals; de Zuiderzee levert groote hoeveelheden spiering en garnalen, welke ten deele aan de eenden vervoerd moeten worden, omdat voor menschelijke consumptie niet alles verkoopbaar is. Er is dus visch genoeg. Koopers echter zijn er niet genoeg. Die moet men gaan zoeken en daarvoor zal men zijn blikken moeten wenden naar het lang verwaarloosde binnenland.

Het eenige wat de visserij thans kan helpen, is de verruiming van het binnenlandsch vischverbruik, een intensiever vischhandel op en in het binnenland, het schoeien van den binnenlandschen kleinhandel op een andere leest, n.l. dien van grooten omzet bij kleine winstmarge, en een actieve propaganda voor het vischgebruik.

P. E. VAN RENESSE.

's-Gravenhage.

STEUN AAN EIGENBOUWERS EN WONINGBOUWREGULEERING.

Sinds eenige maanden is de Regeering om op volkshuisvestingsgebied. Stond zij tevoren uiterst welwillend tegenover de woningbouwverenigingen, allengs bleek deze stemming meer en meer om te slaan ten gunste van den eigenbouwer. Wat is hiervan de oorzaak?

Heeft de eigenbouwer zijn zonden afgezworen? Zijn in den vervolge van hem niet meer die vale ziellooze straatwanden te verwachten, welke slechts één ding zuiver vertolken, n.l. den trots van den speculatiebouwer, er alles uitgehaald te hebben? Of zijn de woning-

bouwverenigingen van den juisten weg afgedwaald, waarop tot voor kort de aanmoedigende steun van den minister hen begeleidde? Dat één enkel, onbegrepen, Amsterdamsch architect ietwat uit den band sprong, kan toch niet de geheele woningvereenigingschaar deze hooge ongenade op den hals halen.

Neen, de veranderde regeeringskoers vindt zijn oorzaak noch in een gewijzigde gedraging van den eigenbouwer, noch in die van de woningbouwverenigingen, slechts het inzicht van den minister is gewijzigd.

De huidige hoofdinspecteur voor de Volkshuisvesting brak kort voor zijn benoeming een lans voor den goedkoop bouwenden speculatiebouwer. Met een matige premie zouden talloze eigenbouwers het voorbeeld van dezen enkelen Amsterdamschen collega om strijd volgen. Waarom moest dit vooruitzicht den minister zoo machtig boeien en een geheele frontverandering teweegbrengen? Het zal immers meer en meer duidelijk geworden zijn, dat de tot dusverre gevolgde gedragslijn, zonder programma, zonder begrooting, binnen enkele jaren tot een débâcle moest leiden. Men schrikt nu terug voor de consequenties van het stelsel met groote bijdragen. Den aangewezen weg, het stichten van een fonds uit de onverdiende meerwaarde van het bestaand nationaal woningbezit, durft men niet op. In stede daarvan verlaagt men de bijdrage, welke tusschen 50 en 60 pCt. vaak zich bevoog, tot 30 à 50 pCt. en verhoogt men den rentestandaard van 5 op 6 pCt. Alles zeer begrijpelijk.

Maar bovendien brengt men met terzijdeschuiving van allé niet geldelijke motieven den eigenbouwer in het vuur.

Van de woningbouwverenigingen, welke hun bezit niet vervreemden en niet het „après nous le déluge” tot devies kunnen nemen is weinig medewerking tot bezuiniging ten koste van duurzaamheid en sociaal-hygiënische eischen te verwachten.

Evenmin zullen zij haar steun willen verleen, ten behoeve van een aanzienlijke vermindering der bijdragen, tot een snel opvoeren van de huren, ten koste van het budget harer leden. De eigenbouwer staat anders tegenover beide punten, hij is een meegaand bondgenoot, door hem bestaat er kans, meent men, uit de moeilijkheden te komen, waartoe het koersen zonder bestek geleid heeft.

Er is reden te twifelen aan het succes van dit experiment om verschillende redenen. Eén dezer redenen, moge blijken uit de volgende uiteenzetting, waarbij Amsterdam als voorbeeld is genomen.

Amsterdam heeft zich wel rekenschap gegeven van de groote taak en daarvoor een programma opgesteld. Daarbij is het onmogelijke geëischt, om het mogelijke te bereiken, een jaarlijksche aanbouw van 6.000 woningen. Aan spotters geen gebrek over dergelijke utopieën. Toch zullen deze heeren vreemd opgezien hebben bij het bericht, dat te Amsterdam 4.400 woningen in aanbouw zijn. Rekent men voor den bouw gemiddeld 10 maanden, dan zouden in dit tempo 5.500 woningen per jaar gereed moeten komen.

Doch ondertusschen komt de helft er nog niet gnuift men. Zeer juist. Maar ligt dit aan de overheidsbemoeiing of aan het bouwen onder directie van architecten?

Dat de arbeidsmoeilijkheden deze stagnatie veroorzaken, valt niet te ontkennen. En wie durft in ernst vol te houden, dat de eigenbouwer, de man die zoo goed op de kleintjes past, minder strubbelingen zal ondervinden met zijn volk?

De moeilijkheden zijn te Amsterdam het scherpst aan den dag getreden; de oorzaken daarvoor liggen voor de hand. Ten eerste is het Amsterdamsche bouwvak in veel sterker mate dan elders syndicalistisch georganiseerd. Ten tweede is te Amsterdam heiwerk voor bijna ieder bouwblok noodzakelijk, terwijl heiers en grondwerkers nu niet bepaald uit de hand eten. In de derde plaats is te Amsterdam, in verhouding

tot de beschikbare werkkrachten, de woningbouw het sterkst opgevoerd en daardoor de schaarschte aan arbeidskracht het meest merkbaar. Men vergelijkte slechts het aanbouwcijfer van 1500 stuks te Den Haag met bovengenoemde 4400 van Amsterdam.

Geconstateerd kan worden dat gebleken is, zooals bij de opstelling van het programma reeds werd gevreesd, doch uit gebrek aan gegevens niet met zekerheid was vast te stellen, dat het bouwaantal van 6000 huizen niet is te bereiken door gebrek aan bouwvakarbeiders.

De behoefte aan bouwvakarbeiders is zeer moeilijk te bepalen. Nemen we aan, zooals meermalen door praktijkmensen beweerd wordt, dat één man per jaar een woning van gemiddelde grootte en constructie bouwt, nemen we verder aan, dat de bouw in 10 maanden gereed kan zijn, dan zou te Amsterdam gemiddeld per in aanbouw zijnde woning 1,2 werkman werkzaam moeten zijn, dus voor 4.400 woningen 5.280 man.

Op een groep van 2.274 verenigingswoningen waren op 1 November echter slechts 924 man werkzaam, dus een tekort van 1.805 man. Op een groep van 1.217 gemeentewoningen waren op 1 November slechts 386 man werkzaam, dus een tekort van 1.074 man. Het totale bouwvakarbeidersgebrek te Amsterdam laat zich hiermede op \pm 3.600 ramen.

Volgens gegevens van gereedgekomen gemeentelijken bouw bleken voor eenige bestekken slechts 200 arbeidsdagen per woning nodig. Hierboven werd dit aangenomen op 300 (wegens vermindering voor zonen feestdagen). Als wij 200 dagen aanhouden, zoo zijn om 4.400 woningen in 10 maanden te bouwen niet 5.280, doch slechts 3.520 man nodig en is het tekort niet meer dan ruim 1.800 man.

In ieder geval is er dus nu reeds een aanzienlijk te kort aan bouwvakarbeiders. Immers bestaat er, behoudens een zeer enkele uitzondering, weinig grond voor de veronderstelling, dat de aannemers uit vrije verkiezing het aantal arbeiders beneden de eischen van het werk houden. De dagelijksche ervaring is daar om dit aan te toonen.

Het resultaat van dezen, zooals nu blijkt te sterk geforceerden aanbouw, is een groot aantal arbeidsconflicten en steeds stijgende loonen. Nergens worden zulke hoge loonen betaald als te Amsterdam. De aannemers spelen stuivertje verwisselen, door om beurten de arbeiders over en weer weg te tronen.

Voor den eisch een maximumtarief van 140 pCt. werd door de patroons over de geheele linie de bouw twee maanden stopgezet. Aan de wilde loonopdriving moest een einde komen. Doch nauwelijks was de uitsluiting voorbij, of het lieve leventje begon weer opnieuw en loonen van f 1,80 voor een opperman zijn niets vreemd meer.

De minister ziet gevolgen voor oorzaken aan. Omdat de verenigingsbouw nu tot hoge bouwrijzen leidt, concludeert men, dat de verenigingsbouw verkwistend onzaakkundig wordt gevoerd. De eigenbouwer moet dit verbeteren en wellicht tevens voor de verenigingen een prikkel tot navolging zijn. Deze redeneering is even funest als onjuist.

Het is dan ook weinig verwonderlijk, dat het Gemeentebestuur van Amsterdam, de oplossing in andere richting zoekt en het initiatief nam met de patroons te overleggen hoe aan deze tot onmogelijkheden leidende prijsopdriving een einde is te maken. Dit wordt temeer noodzakelijk, doordat de instabiliteit van de loonenverhoudingen de aannemers dwingt tot onevenredig hoge risicoposten.

Het waarschijnlijk resultaat van dit overleg zal zijn, een stellen van *maximum*loonen door de Directie, handhaven van de collectieve overeenkomsten, hetgeen alleen mogelijk is als daarnaast in meerdere mate rekening gehouden wordt met de elasticiteit van de arbeidsmarkt.

Het zal dus noodzakelijk zijn verdere aanbestedingen

voorloopig niet te doen plaats vinden, totdat er ruimte verkregen is op de loonmarkt. Niet onwaarschijnlijk is het, dat daarvoor het aantal tegelijk in aanbouw zijnde woningen met ongeveer een duizend stuks zou moeten dalen. Daarbij kan dan de eenigszins paradoxaal klinkende verwachting worden uitgesproken, dat daarmede het aantal voltooide woningen per jaar zou stijgen.

Een niet onbelangrijk nevenverschijnsel zal zijn het dalen van den prijs per woning, door het beperken van de huidige onderlinge loonopdriving.

Om tot een dergelijke systematische belasting van de woningaanbouwmarkt te kunnen geraken is het evenwel noodzakelijk, dat in één hand de zeggingschap omtrent het tijdstip van gunning berust. Dit is momenteel, bij het ontbreken van vrijen bouw, vrijwel het geval. De nieuwe onvoorwaardelijke eigenbouwsteunregeling gooit daarbij roet in het eten.

Twee dingen zijn nu mogelijk. Of de eigenbouw ontwikkelt zich op eenigszins groote schaal, waardoor de loonen wederom zullen stijgen, gepaard gaande met arbeidsgeschillen. De premie zal dan binnenkort ontoereikend blijken. Of de gemeente houdt rekening met het aantal in uitvoering komende speculatiewoningen en beperkt den gemeente- en verenigingsbouw dienovereenkomstig. Het gevolg zou kunnen zijn een in te hooge mate verdringen van den goeden volkshuisvestingsbouw; vooral wanneer de regeering een dergelijken loop van zaken zou trachten in de hand te werken.

De Gemeente krijgt dus de keuze tusschen voortgezette bouwbedrijfstagaties, gepaard gaande met aanzienlijke verliezen voor de gemeenschap en steeds duurdere bouw, dan wel vrijwillig het veld te ruimen.

Zoo zijn de verhoudingen wellicht wat te scherp gesteld, ook geldt dit niet voor plaatsen waar men nog niet een voldoende aantal bouwplannen gereed kon krijgen, doch de onvoorwaardelijke steunregeling aan den eigenbouw gegeven in het huidige stadium van woningnoodbestrijding, zal een dergelijke tendens zeer waarschijnlijk te voorschijn brengen.

Het is daarom, dat er reden is te veronderstellen, dat hiermede, noch een snellere, noch een goedkopere bouw zal worden bereikt. Tegenover de kleine positieve winstkansen staat een stellig ernstig verlies, verlaging van het woningpeil.

De aangegeven weg om te geraken tot den snelst mogelijken, meest economischen aanbouw is dus, te blijven zorg dragen, dat de geheele woningaanbouw op ieder oogenblik geregeld kan worden door het Gemeentebestuur in juiste verhouding tot de arbeidsmarkt. Direct uitvloeiende hiervan is het verstrékken van de bevoegdheid aan Burgemeester en Wethouders mede de aanbesteding van andere bouwwerken te regelen, zoo noodig tijdelijk op te schorten. In Engeland waar de Regeering het geheele vraagstuk systematisch, in bewonderenswaardige groote lijnen behandelt, heeft men reeds sinds lang maatregelen getroffen om de distributie van de arbeidskrachten voor het geheele bouwvak in handen te kunnen nemen. Ondertusschen komen wij er op den duur niet met uitsluitend systematische aanbouwverdeling. Amsterdam, wederom, moet veel meer bouwen dan het aantal werklieden toelaat. Dringende eisch is dus allereerst, aankweken, spoedig en in grooten getale, van een voldoende aantal bouwvakarbeiders. Het is hoogst onverantwoordelijk deze kwestie, de kern van den geheelen woningnood, over te laten aan de voortvarendheid van enkele gemeentebesturen.

Met staatscommissies komt men er niet. Ondanks de zeer gelukkige omstandigheid, dat de vakverenigingen zich hier niet verzetten tegen een aanvulling van werkkrachten, ondanks de groote geldelijke belangen, welke het Rijk hierbij heeft in verband met werkloosheidsuitkeeringen, is dit vraagstuk nog niet ernstig aangevat. In stede van een wilden, voorschriftlozen steun aan den eigenbouw, welke slechts den chaos in de arbeidsverhoudingen kan verslechteren, is

het dringend noodig, dat steun en leiding worden gegeven voor het vormen van bouwvakarbeiders en dit zeer spoedig.

Ir. V. Jockin.

Amsterdam.

LONDENSCHÉ CORRESPONDENTIE.

Het faillissement van Farrow's Bank; werkloosheid; de handelsovereenkomst met Rusland; export-crediet-verzekering.

Onze correspondent schrijft ons d.d. 22 December j.l.:

Last week the City was full of rumours concerning the position of one of the smaller banks, rumours which, out of deference to my informant, I then said nothing about. The rumours were justified, for on Monday morning, before the daily work began, Farrow's Bank suspended payment. The City took the matter calmly enough: but it remained to be seen whether the general public would not take alarm, and by starting a run on the joint-stock banks, complicate a very serious time still more. But, fortunately, nothing of the sort seems to have happened, and the situation in this respect has not altered for the worse.

Farrow's Bank was not looked upon with any great favour by the other cheque banks. Its clientèle was largely drawn from the smaller business men, the clerical and better working classes, just the groups of people which know least about banking and are the usual victims of the sort of institution that Farrow's was. For a time a charitable explanation held the field that the bank had been badly hit by the depreciation in the value of Government funds, but the Chancellor's statement in the House of Commons dispelled the impression that the failure was due to anything specifically connected with the present position. The Board of Trade on the same day announced that the failure was due to trading losses extending over a series of years. Since that time the Chairman, another director, and the auditor of the Bank have all been arrested on the charge of publishing a false balance sheet and report. The Counsel for the Prosecution stated that a „shocking fraud has been perpetrated on the public.” Since the year 1911 the bank has been making an annual loss, which now amounts to over £1 million. The bank was said to be hopelessly insolvent.

Farrow's Bank was one of those philanthropic institutions which flourish on the suspicion that the great banks are making money which they do not share with the public. It gave interest on current, as well as deposit, accounts. The conduct of its business has in some respects been very enterprising: thus the Bank issued small safes for the accumulation of savings, its example being afterwards followed by the Post-office and other Savings Banks. Nor is there any reason to suppose that the original intentions of the founder were anything but good. Mr. Farrow first came prominently before the public as an opponent of the practices of money-lenders: and in this respect his efforts were productive of good. It is quite clear that the Bank has failed because of over generosity to depositors, whilst its circle of customers must have yielded more than the usual proportion of bad debts and trading losses. Its deposits at June 30 of this year amounted to a little over £4 millions, its investments to £1.7 millions and its advances and loans to £2.5 millions. It is unfortunately clear that heavy losses will be sustained by the depositors.

This blow comes at a time when there is none too much prosperity, and it suggests that there is something to be said for Government supervision over all classes of banks which cater for the economically less instructed classes. Perhaps the time will

come when the Post-Office will make it impossible for the small man to be robbed in this way by developing its activities on the cheque-banking side, as some people are always demanding. In any case, the better education of people in banking matters seems to be one of the reforms which will certainly pay in the long run.

The major issue of British Politics is now unemployment. This is increasing at great speed: this evening's papers announce the suspension of the tin-plate industry and the closing down of the Belfast linen-mills. Even the mining industry is beginning to be affected and the strike over the dismissal of eleven colliers which has affected the whole of the Rhondda Valley pits will probably not create anything like the dismay which it would have done a short time ago. In the debate in the House of Commons last night, the figures given show that on December 10 there were known to be out of work, 265,000 ex service men, 148,000 civilian men and 131,000 women. The suggestion that in all the unemployed to-day amount to 1 million persons, who together with their dependents constitute a very appreciable portion of the nation was not challenged even by the spokesman of the Government. The Trade Union Index of Unemployment stands at 3.7 per cent, as compared to 6.7 per cent in November 1919, but this figure is the highest for the period (end of November) since 1910, when it was 4.6 per cent.

But it is quite obvious that in the interval the whole problem has changed in consequence of the change in the mentality of labour. The knowledge that the country was saved by the efforts of armies that were mainly recruited from the workers, and the often repeated statements about „a land fit for heroes to live in” have had their effect, and though there has been nothing like disorder, the situation cannot be allowed to get out of hand. What is the cause and what the remedy?

Last night's debate at any rate served to clear the air. It was conducted throughout in a spirit of goodwill and solemnity. The fact that the depression is world wide and is due to the dislocation produced by the war is beginning to be seen: though politicians are not yet ready to draw some of the conclusions that the critics do. As the Premier put it „We are a prosperous shop, in a prosperous community, which suddenly finds that its neighbours have become bankrupt.” Until the world is put on its feet again, it is recognised, the only that can be done is to tide the weaker members of the nation over a bad time. This, in other words, is not a policy of relieving unemployment so much as a policy of making the effects of unemployment less evil than they would be if things were left alone. Naturally there were demands for checking „exchange-dumping”, but on the whole the debate tended to centre round the official policy. This, in brief, is as follows:

First, the number of unemployed persons to be assisted under the new Insurance Acts is to be increased by modifying the Act. It was stated that this was possible without the financial basis of the Act becoming impaired.

Secondly, the road schemes, the repair work on the main roads, the laying out of newsites and sewers for housing schemes are being expedited.

Thirdly, the Government proposes to grant a further sum of £3 million to the local authorities for the purpose of assisting local authorities „in carrying out approved schemes of useful work, other than work on roads and housing schemes, for which special arrangements have been or may be made”. The limit of each individual grant is 30 pCt. of the wages paid to additional unemployed men taken on: preference must be given to ex-service men, and the work undertaken must have first been approved by the Government Department concerned.

In addition, the Government proposes to tackle the problem of the shortage of men in the building trade. It has made an offer to the unions: the Government will give a grant of £ 5 for every man admitted and trained, which is disguised as a training grant, further, the principle of a guaranteed rate of pay for time lost due to adverse weather conditions is accepted; 50 per cent of the pay due for a full week if the time lost is under 22 hours per week, 75 per cent for any time lost after the first 22 hours.

This system of „bribes” was denounced from all sides of the House. As the number of men to be thus admitted is to be 50.000, the scheme will cost £ 250.000 for training grants, which the Government suggests should be used by the Unions to strengthen their unemployment funds, and thus obviate the dangers of which they are so afraid.

The principle of guaranteeing against loss of pay owing to weather conditions is a proposal which equally found its critics, but it is a principle which is very popular among the building trade unionists. It is not at all clear yet whether even these terms will be accepted: but the Federation will be risking much if it refuses. Public opinion counts in these matters, and it is not at all inclined to accept hypothetical unemployment in the future as a reason for keeping men out of the trade now, and for increasing the volume of suffering among the workless. The Labour Party in the House did put forward one good argument last night, however, in urging that a great many ex-service men were quite unfit for the type of work required. It was not merely that disabled men were obviously not able to do the work, but also the men suffering from nerve strain, who would find climbing about too much for them. This line of argument is valid against a mere bundling of men into the industry, and it is certainly desirable that the men should be carefully selected.

The Russian Trade agreement was discussed in the House of Commons by Sir Robert Horne last night. So far as the negotiations themselves were concerned, he had very little new to say: but in fact the whole situation has been changed. This change is due to a decision of Mr. Justice Roche, delivered the day before. A consignment of plywood, sold by Mr. Krassin, was claimed by the plaintiffs as their property. The case before the Court was the validity of the sale by the Soviet Government. The judgment was to the effect that the decisions of Foreign Courts could only be recognised if the British Government recognised the jurisdiction. The British Government, or, at any rate, the Foreign Office had denied that the Government had in any way recognised the Soviet, consequently, the status quo ante obtained, and the property in the goods was still in the original owners.

It is quite clear from this that no trade can take place unless the British Government is prepared to recognise the Soviet in such sufficient manner as to satisfy the Courts. Now this is just the point that the Government will have to meet. Sir Robert last night appears to have argued that the conclusion of a trade agreement would to ipso create a new state of affairs: but his subsequent remark that even if this was not so, traders could still do business at their own risk with Russia seems to indicate that he is not very sanguine.

The stumbling block in the way of ratification is still the reluctance of the Soviet to give all the assurances asked for against propaganda. The debt question is relatively subsidiary.

There has certainly been a change of opinion on the whole question: and the position of creditors is so uncertain, if the present position continues, that some compromise scheme may have to be arrived at. But, in spite of the obvious desirability of trading

with as many areas as possible, it is not easy to see, in view of the recent judgment, how any thing will come of these negotiations unless the Government goes to lengths which would involve it in internal dissensions.

Mr. Darling's exchange scheme, which I have mentioned before, was discussed before the Institute of Bankers last Tuesday. Mr. Darling now proposes to alter the Mint Price of gold: the parity to be such that four Canadian dollars are to go to the pound sterling, so that the Mint Price would in future be £ 4/17/4 per standard ounce. Mr. Darling is under the impression that this change would attract gold. This seems to me to be a complete misconception: his proposal that people will send gold here because more paper money will be given for it depends on what the money will buy in comparison to money elsewhere, and here it is certain that unless the convertibility of the new Empire Currency is absolutely secured, the exchanges will not be any better than they now are.

Ministerial references to the possibility of export-credit insurance are more numerous, which seems to indicate that the matter is being seriously pushed in the City. The Government is also considering the possibility of wool shipments to Austria. In the House of Commons, Mr. Balfour has referred in terms of praise to Mr. Ter Meulen's scheme. All this is not much, but it does indicate that the problem of the economic situation of Central Europe is being at last considered from the objective standpoint, and no longer merely from the standpoint of indemnities.

The Floating Debt position this week is as follows:

	Dec. 18/20	Increase or decrease on previous week
Ways and Means Advances:		
From Bank of England £	50.250.000	£ 250.000 decrease
From Gov. Departm. „	212.664.000	„ 2.400.000 increase
Treasury Bills..... „	1.131.579.000	„ 6.025.000 decrease
Totals	£ 1.394.493 000	„ 3.375.000 decrease

This fall in the sale of Treasury Bills is of course one of the concomitants of window dressing.

AANTEEKENING.

Valuta en art. 47 Wetboek van Koophandel. — Mr. G. H. A. Grosheide schrijft ons:

In No. 248 schreef ik in een artikel „Valuta en artikel 47 Wetboek van Koophandel” in verband met de vraag hoe Markenvorderingen op de balans moesten worden opgenomen:

„De rechter zal dus hebben te beoordeelen of de Markewaarden al of niet tegen de juiste waarde op de balans voorkomen.”

In de Nederlandsche Jurisprudentie 1920 bladzijde 1063 vond ik een arrest van het Hof Den Bosch dat uw lezers wellicht interesseert.

Zooals uw lezers bekend is, wordt de vraag of appèl van een vonnis van een Arrondissements-Rechtbank mogelijk is beheerscht door de vraag of de waarde der rechtsvordering f 400,— te boven gaat.

Nu ging het in het onderhavige geval om een vordering van 1.908,75 R.M.

Het Hof overweegt:

dat het Hof van oordeel is, dat de mogelijkheid van hooger beroep afhangt van de waarde der vordering, welke het onderwerp der beslissing van den lagere rechter uitmaakte en dat, hetzij men die waarde nu neemt op het oogenblik van het instellen dier vordering of wel op het oogenblik, dat zij aan de kennisgeving van den rechter in hooger beroep werd onderworpen, in beide gevallen een waardecijfer van f 400,— niet wordt bereikt;

dat toch, ten dage van het instellen der vordering de waarde van de Mark was 16 cent en der geheele vordering dus f 305,28; dat wel is waar de wederpartij die waarde van 16 cent heeft ontkend, maar dat

deze ontkenning, zonder daarbij aan te geven, hoeveel de waarde dan wel was, kan worden gepasseerd;

dat het den Hove uit eigen wetenschap is bekend, dat, toen de vordering aan den hooger rechter werd onderworpen, de koers van de Mark nog lager dan 16 cent was en de waarde der vordering dus nog minder dan f 305,28;

dat appellant de ontvankelijkheid van het appèl ook heeft verdedigd met de bewering, dat gevorderd wordt 1.908.75 Mark en dat, wanneer hij — zooals zijn gewoonte is — de vordering betaalt met 1.908.75 gouden en zilveren Marken, de waarde dier muntstukken hooger is dan f 400,—;

dat, waar eenvoudig gevorderd wordt betaling in Marken, appellant kon volstaan met betaling in papieren Marken en dat zijn beweerd abnormaal verlangen om in specie te voldoen en aldus meer te betalen dan hij moet, de waarde van de vordering niet kan verhoogen;

dat appellant dus niet kan worden ontvangen in het door hem ingestelde hooger beroep.

BOEKAANKONDIGING.

Mr. J. van Schevichaven, Korte Juridische beschouwingen over het contract en het bedrijf der Levensverzekering. Rotterdam 1920.

Van de door de Nationale Levensverzekering-Bank georganiseerde voordrachten verscheen als 4e deel in druk die van Mr. J. van Schevichaven onder den titel: „Korte juridische beschouwingen over het contract en het bedrijf der Levensverzekering.”

Het met deze voordrachten beoogde doel is: meerdere ontwikkeling der aan levensverzekeringsinstellingen verbonden ambtenaren.

Van zoodanige voordrachten mag men dus niet verwachten een streng wetenschappelijke „erschöpfende” behandeling der materie; zij moeten zich uit den aard beperken tot een populaire behandeling van enkele der belangrijkste onderdeelen.

Wij willen niet ontkennen, dat in het algemeen dergelijke „forensen-colleges” voor de meer ontwikkelde toehoorders van groote waarde kunnen zijn. Veel hangt daarbij af van de gave van den spreker, om een vaak droge stof in een aangenamen vorm te gieten.

Máár — de stof zelf moet zich in de allereerste plaats tot zoodanige behandeling leenen.

Dit is het geval bij een populaire behandeling der levensverzekeringsgeneeskunde (men denke maar eens aan de interessante colleges der medicina forensis voor juristen), of bij een algemeene inleiding in de wiskundige beginselen, waarop het levensverzekeringsbedrijf rust.

Men heeft daar te doen met de z.g. exacte wetenschappen, welke, hoe veranderlijk overigens ook, hare vast steunpunten hebben, van waaruit elk spreker kan uitgaan.

Hoe staat het hiertegenover met het levensverzekeringsrecht?

Wat de persoon van den spreker betreft: geen beteren had de „Nationale” voor haar doel kunnen uitkiezen. Wanneer iemand op dit gebied zijne sporen verdiend heeft in woord en geschrift, dan wel zeker deze onvermoeide strijder voor het bedrijf, dat hem na aan het hart ligt. Dit voorop!

Maar vraagt men ons in gemoede, of de stof van deze voordrachten zich tot een praktische popularisering leent, dan meenen wij dit ernstig te moeten betwijfelen.

Bij het doorlezen van dergelijke „leeken-verhandelingen” over wat wij het levensverzekeringsrecht noemen, bekruipt ons steeds een gevoel van onvoldaanheid!

Men vergete toch niet: voordrachten als deze beoogen niet meditatieve of algemeen rechtsphilosophische oefeningen, doch practisch nut.

Welk practisch nut werd met deze voordrachten bereikt?

In een vijftal lezingen doorloopt de spreker aan de hand der artikelen in ons Wetboek van Koophandel achtereenvolgens enkele bekende juridische vraagstukken: het indemniteitsbeginsel, het karakter der polis, de afkoop; dan volgen een aantal niet of slechts terloops in de wet geregelde onderwerpen: het pactum in favorem tertii, het „endosseeren” der polis, de z.g. „Anzeigepflicht” van den verzekerde, portefeuille-overdracht, de rechten van crediteuren en legitimarissen van den verzekeringnemer, de duplicaat-polis; terwijl in de laatste voordracht de Lijfrente wordt behandeld, waaraan ten slotte beschouwingen worden vastgeknoopt over den vorm van de uitoefening van het bedrijf en de positie van den levensverzekeringsagent.

De spreker verdeelt zijn stof in twee hoofdgroepen: enerzijds het wèl, anderzijds het niet in de wet geadelde, z.g. gewoonterecht.

Hoe moet het zijne hoorders te moede zijn geweest te ervaren, dat het eerste deel, het geschreven recht, niet alleen in zijn oorspronkelijken opzet niet de geheele kapitaalverzekering omvat, maar slechts een betrekkelijk klein gedeelte daarvan en dat bovendien de levensverzekering zich aan dit geschreven recht onvolledig als het reeds is, geheel heeft ontworsteld, zoodat het feitelijk geen practische waarde heeft, terwijl aan den anderen kant zich een ongeschreven gewoonterecht heeft ontwikkeld, hetwelk ten eenenmale zonder wettelijke sanctie is en in de lucht hangt.

En nu moge de spreker dat geschreven recht, gezien in het kader van zijn tijd en opzet, nòg zoo logisch vinden, wat helpt dit den leek, die een algemeen beeld zich tracht te vormen van de rechtsbasis van thans?

Wat haat het hem te hooren van de een- of tweezijdigheid van het contract, van de vraag: „reaal of consensueel?”, van het assurantiekarakter der levensverzekering, van schade, van belang en nog zooveel meer, indien hij telkens moet stuiten op een open vraag, op een „dissentiant viri docti”, op een rechteloosheid, welke voor hem nu eenmaal alle practische waarde aan het gehoorde ontnemt?

Men begripe ons goed: al deze vragen zijn waarlijk niet zonder belang, integendeel zij zijn hoogst belangrijk voor wie nog niet onverschillig staat tegenover „juristerij”, beter gezegd: tegenover het systeem, het karakter, de eenheid en lijn in ons burgerlijk recht in zijn onderlingen samenhang.

Maar om den leek van dit belang te overtuigen zou men véél dieper in de algemeene rechtsbeginselen moeten doordringen dan met deze voordrachten bedoeld is. De hoorders van deze voordrachten echter vragen niet naar rechtsphilosophische beschouwingen, doch naar practisch inzicht in het bestaande en hoe zullen zij dit verkrijgen, zoolang zij niet telkens kunnen teruggrijpen naar een of ander vast punt in het jus scriptum?

Hoogstens kunnen zij heengaan met een gevoel van ergernis, dat onze wetgever een toestand van rechteloosheid zoo lang heeft laten en nog steeds laat voortbestaan.

Nogmaals: dit alles is niet de schuld van den bekwamen spreker, die het aangedurfd heeft, de hem opgelegde taak te aanvaarden, maar de oorzaak van dit alles ligt in de te behandelen stof zelf.

Geen wonder dan ook, dat de spreker aan die stof niet voldoende had en meer dan eens de gelegenheid benutte om ander terrein te betreden, ten einde punten van meer tastbaar practisch belang te behandelen. Ik denk bijvoorbeeld aan zijne beschouwingen over de wenschelijkheid eener regeling van de portefeuille-overdracht, of over de vraag, wie verzekeraar mag zijn, een vraag waarmede de civiele wetgever zich niet inlaat, welke onderwerpen thuis behooren op publiekrechtelijk, administratief terrein, in een wettelijke regeling van het bedrijf.

Bewijst dit niet eens te meer, dat binnen het kader

van ons schromelijk achterlijke burgerlijke recht de stof zich niet tot practische bespiegelingen leent?

Dit is het algemeen wat betreft de strekking van deze voordrachten.

Wat den inhoud daarvan betreft nog een enkel woord.

Waar uit den aard der zaak slechts een keuze moest worden gedaan uit den rijken inhoud van het levensverzekeringsrecht, kan men natuurlijk verschillen in appreciatie dier keuze. Een ieder heeft dienaangaande zijn voorliefde en zijne „stokpaardjes”. Dit neemt echter niet weg, dat in het betoog van den spreker enkele gedeelten zijn, waarbij wij zijn inzicht niet geheel kunnen deelen.

Wanneer de spreker de gelijkstelling van levensverzekering met spel of weddenschap wraakt op grond, dat de voor spel essentiële „handeling” en de bij weddenschap onmisbare „bewering” ontbreekt, dan achten wij dit betoog niet sterk. Dat is ten slotte een vormquaestie. Ook zonder deze essentialia kan een levensverzekeringscontract het karakter van spel of pari hebben en de Deutsche wet bevat niet voor niets een bepaling tegen de z.g. Spekulationsversicherung.

Wij meenen, dat de spreker veeleer had moeten wijzen op andere essentialia, nl. op het element van winstbejag, de onevenredige verhouding tusschen inleg en kans, de groote winst van enkelen ten koste van de meerderheid.

Ook wat de spreker zegt over de consensualiteit der overeenkomst lijkt ons niet sterk. Wanneer het waar is (p. 20), dat de verzekering nooit anders ontstaat dan door teekening en afgifte der polis, hoogstens door de mededeeling, dat de polis ter beschikking van den nemer ligt, dan ware veeleer het bewijs geleverd, dat levensverzekering is een contractus realis.

Het schijnt den spreker te ontgaan, dat het contract evengoed tot stand zou zijn gekomen — natuurlijk behoudens tegenovergesteld beding in de verzekeringsvoorwaarden — indien de verzekeraar zich schriftelijk had verbonden in den vorm als deze: „Uwe verzekering is aangenomen, de polis volgt en wordt zoo spoedig mogelijk opgemaakt”. En dit geval is in de practijk verre van denkbeeldig.

Wat de spreker zegt over het zoogenaamde „endosseeren” der polis (p. 36 v.g.) ware o.i. beter achterwege gelaten. Dit heeft bij zijne toehoorders niet anders dan verwarring kunnen stichten. Met dit woord „endosseeren” wordt bij sommige (niet alle) maatschappijen een begrip aangeduid, hetwelk met het in het wisselrecht (evenals bij assignatiën, orderbriefjes, cognosementen en bodemerijbrieven) algemeen bekende endossement letterlijk niets dan den naam gemeen heeft. Tusschen deze twee volkomen heterogene begrippen te gaan zoeken naar verschilpunten is toch wel geheel onnoodig werk.

Wil men analogie zoeken met het wissel-endossement, men wijze op de mogelijkheid om een polis te doen uitschrijven ten gunste van een derde of order, van een order-polis dus. Hier zou de begunstigde, juist als de wisselhouder, op eigen gezag en zonder medewerking van den nemer of verzekeraar, zijn recht mogen cedeeren aan een ander, dien men dan geëndosseerde zou kunnen noemen.

Maar dat is nu juist het endosseeren, waarop spreker doelt, allerminst.

Hij doelt op de handeling van den nemer, die in de plaats van den oorspronkelijken begunstigde een ander in de polis laat opnemen. Men gaat zelfs zoo ver van te spreken van „terug-endosseeren”, wanneer de oorspronkelijke begunstigde, die gebruik maakte van zijn acceptatie-recht, vrijwillig in die wijziging toestemt. En de term „geëndosseerde” slaat in het bijzonder op den begunstigde die de begunstiging aannam.

Het ware beter geweest, indien de spreker eens een poging had gedaan om dergelijke verwarrende en onjuridische terminologie te doen verdwijnen.

Bij deze enkele opmerkingen willen wij het laten. Zij mogen ten slotte niets afdoen aan het feit, dat den spreker dank verschuldigd is voor de wijze, waarop hij zich van een zeer ondankbare taak heeft gekweten.

A. W. WICHERS.

Bij den uitgever Samsom te Alphen a/d. Rijn verscheen onlangs „Arbeidswet 1919 en haar uitvoering”. Naast den tekst van de wet bevat het werkje de Algemeene Maatregelen van Bestuur en de K. B. ter uitvoering uitgevaardigd. Het Arbeidsbesluit, het Werktijdenbesluit voor fabrieken en werkplaatsen en het Rusttijden- en Arbeidslijstenbesluit voor fabrieken en werkplaatsen zijn in tegenstelling tot den wettekst voorzien van een uitvoerige toelichting. Het werkje wordt hierdoor vooral van praktische waarde. Hij, die zich eenigermate wil oriënteren omtrent de totstandkoming van de wet; zal naar de editie Schuurman en Jordens grijpen, waarin bij de artikelen een deel der beraadslagingen is vermeld. Voor dengeen, die met de uitvoering te maken heeft, is het hier besproken boekje blijkbaar bestemd, waarin de technische uitvoeringsbesluiten worden verklaard. Bizardere vermelding verdient in dit verband nog een bedrijfsgewijs overzicht van de bepalingen van het Werktijdenbesluit, waarin op zeer overzichtelijke wijze de voor ieder bedrijf toegestane afwijkingen worden vermeld. Dit overzicht verhoogt de praktische beteekenis dezer uitgave zeer. Een register vergemakkelijkt het vinden van den weg in het labyrinth van bepalingen.

ONTVANGEN:

Economisch Historisch Jaarboek. Bijdragen tot de Economische Geschiedenis van Nederland, uitgegeven door de Vereeniging „Het Nederlandsch Economisch-Historisch Archief”, zesde deel. 's-Gravenhage 1920.

INGEZONDEN STUKKEN.

BEDENKELIJKE PLANNEN.

Er waait een wind van protectie door de wereld. De illusie, die velen zich na den wapenstilstand gemaakt hebben, dat de aanneming van Wilson's 14 punten het internationaal verkeer van de kluisers der oude handelspolitiek en daarmee een der hoofdoorzaken van wrijving tusschen de natiën zou doen verdwijnen, hebben zij in het licht der latere gebeurtenissen moeten opgeven. Het derde van de 14 punten luidt: The removal, so far as possible, of all economic barriers and the establishment of an equality of trade conditions among all the nations consenting to the peace and associating themselves for its maintenance. De Vereenigde Staten, van waar dit voor alle vredesvrienden hoopvol geluid heeft geklonken, bereiden zich blijkbaar voor op strengere doorvoering van hun protectionistisch stelsel. In Groot-Brittannië is een anti-dumping bill op komst en stuit men den invoer van Deutsche kleurstoffen. Het schijnt, dat men er niet inziet, dat deze maatregelen met het opleggen van een groote schadeloosstelling aan Duitschland geheel onverenigbaar zijn. Immers hoe zal Duitschland de op zich genomen verplichtingen nakomen, zoo niet door middel van zijn export van fabriekaten.

Ook ten onzent gaan stemmen op voor protectionistische maatregelen uit denzelfden hoek, waaruit van ouds die wind heeft gewaaid. Het lid van de Tweede Kamer de heer de Wyckerslooth, heeft deze beweging ingeluid door een betoog over de nadeelen, waarmee de concurrentie van de landen met lage valuta, in het bijzonder van Duitschland, onze nijverheid bedreigt, die reeds haar afzetgebied in het binnenland daardoor zou verloren hebben. Niet alleen door een verhoogd tarief van invoerrechten, maar zelfs door een verbod van invoer van sommige artikelen wil hij de inlandsche nijverheid redden. Wij hebben, zegt hij, in de

oorlogsjaren wel buitengewone maatregelen genomen door verbod van uitvoer van zaken, waarvan in ons land een tekort bestond of dreigde te ontstaan. Daarin nu een grond te zoeken om nu ook met buitengewone maatregelen van geheel anderen aard voort te gaan, schijnt mij al zeer onredelijk. De uitvoerverboden toch werden ons opgelegd door den nood der tijden, in het belang der geheele bevolking, om te voorkomen, dat enkelen zich zouden verrijken door uitvoer van zaken, die het geheele volk dringend behoefde en op straffe van gebrek niet kon missen. En nu, terwijl nog de klachten over duurte niet verstomd zijn, nu eindelijk de prijzen van een aantal benodigdheden, niet het minst tengevolge van goedkooperen invoer uit het buitenland, zich in dalende richting bewegen, zou men tegen die heilzame beweging een dam gaan opwerpen! Dat zou toch wel een zeer averechtsche politiek zijn. Het is waar, sommigen lijden door de daling van de goederen-prijzen, die zich heeft ingezet; in de eerste plaats de fabrikanten, die het zeil in den oorlogstijd te hoog hebben opgehaald, hun zaken uitgebreid en daarvoor kapitaal hebben opgenomen en vastgelegd en verder de grossiers, die rekenend op de voortdurende van de hooge prijzen, te groote voorraden hebben ingeslagen. Het is de onvermijdelijke reactie, die moest volgen op den tijd van opgaande markten en, laten wij het niet vergeten, op den tijd van grove winsten van fabrikanten en grossiers. Nu voor hen de magere jaren schijnen te zijn aangebroken, hebben zij waarlijk geen aanspraak op hulp van den Staat om hen daar doorheen te helpen. Al wie gedurende den bloeitijd van zijn bedrijf geen reserves voor slechte tijden heeft gevormd, is niet te helpen en moet de gevolgen van zijn onvoorzichtigheid dragen. Dat de wetgever juist in dezen zwaren tijd voor de nijverheid haar het bestaan moeilijker heeft gemaakt door de invoering van den verkorten arbeidstijd, is een bijkomende omstandigheid, die men kan betreuren, maar die geen reden kan zijn den weg op te gaan, dien de heer de W. ons wil doen opgaan.

Wij moeten, zegt de heer de W., ons ontdoen van allerlei theoriën. Het gewone voor deze gelegenheid opgewarmde praatje, dat op niets steunt. Alsof onze handels-politiek, ons matig tarief niet tot nu toe gehandhaafd bleven om zeer deugdelijke praktische overwegingen.

De heer de W. wil de fabrikanten, die voor de binnenlandsche markt werken helpen. Maar hoe dan met de zeer talrijke industrieën, die het van export moeten hebben? Moet men deze in de kou laten, als de anderen door staatssteun op kosten van het algemeen geholpen worden? Onze handels-beweging met Duitschland berust voor een groot deel op ruiling van importen tegen exporten. Men kan de eerste niet blemmeren zonder ook de laatste tegen te werken. De heer de W. heeft dit bezwaar wel gevoeld en zegt, dat men sommige onzer export-artikelen in dezen tijd noodig heeft (bedoelend daarmede waarschijnlijk onze zuivel-artikelen) en dat men aan den uitvoer daarvan bepaalde voorwaarden zou kunnen verbinden voor den mede-uitvoer van minder gewenschte artikelen. Wij zouden dan handelen zoals sommige geldschietters, die aan hun cliënten in nood de gewenschte leeningen toestaan, wanneer die cliënten goedvinden een deel van de voorschotten te ontvangen in den vorm van allerlei goederen, die zij niet behoeven. Hoe nu, zal het buitenland zeggen, gij wilt ons de zaken leveren, die wij behoeven, als wij daarenboven van u koopen allerlei zaken, die wij niet noodig hebben en tegelijk wilt gij ons verhinderen u te betalen met onze exporten! Waarmede zullen wij u anders betalen?

Dat de regeering zulke verlangens van een partij-geenoot niet botweg afwijst is te begrijpen, minder evenwel, dat de Hoefijzer-correspondent van het Handelsblad blijkbaar niet geheel doof gebleven is voor het pleidooi van den heer de Wyckerslooth.

G. MESDAC JAC.ZN.

Haren (Gr.).

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned.	Disc. Wissels. 4½	1 Juli '15	Zweeds. R.ksbk 7½	16 Spt. '20
Bk.	Bel. Binn. Eff. 5½	19 Oct. '20	Bk. v. Noorw. 6-6½	18 Dec. '19
Bk.	Vrsch. in R.C. 6½	19 Oct. '20	Zwits. Nat. Bk. 5	21 Aug. '19
Bk. van Engeland	7	16 Apr. '20	Belg. Nat. Bk. 5½	28 Apr. '20
Duitsche Rijksbk.	5	23 Dec. '14	Bank v. Spanje 6	4 Nov. '20
Bk. van Frankrijk	6	8 Apr. '20	Bank v. Italië 6	20 Mei '20
Oostenr. Hong. Bk.	5	12 Apr. '15	F. Res. Bk. N.Y. 6-7	4 Juni '20
Nat. Bk. v. Denem.	7	19 Apr. '20	Javasche Bank 3½	1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie	Part. disconto	Part. disconto	Part. disc.	Call. money
24 Dec. '20	4½	4	6¾	4-½/8	—	7
20-24 D. '20	4-½/4	4-5	6¾	4-½/8	—	6-7
13-18 D. '20	3¾	4½-5	6¾-¾	4-½/8	—	6-7
6-11 D. '20	3¾-¾	4½-6	6¾-¾	4-½/8	—	6-7
22-27 D. '19	4½	4½-5	5¾	4-½/8	—	10-16
23-28 D. '18	3¾-4	3½-4	3½	4-½/8	—	4-5½
20-24 Juli '14	3½-¾	2½-¾	2½-¾	2½-¾	2½	1½-2½

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

Aanvankelijk bleef Londen de vaste stemming van de vorige week voortzetten, zoodat tot 11.29 betaald werd. Daarna trad echter weder een daling in en bleef de tendens flauw. Ook de andere wissels volgden eenigszins deze richting. De omzettingen waren echter gering en de markt bleef zeer stil, zoodat van een uitgesproken stemming geen sprake was. Vooral Dollars waren nogal aangeboden en werden enkele keeren onder 3.18 verhandeld. De eenige uitzondering op de geheele marktstemming maakte Christiania. De koers hiervan kon aanzienlijk opkomen en was ten slotte boven den koers voor Kopenhagen, zoodat het agio tusschen deze twee plaatsen weder verdwenen is.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen ¹⁾	Parijs ²⁾	Berlijn ³⁾	Weenen ⁴⁾	Brussel ⁵⁾	New York ⁶⁾
20 Dec. 1920..	11.25	18.87½	4.37½	0.77½	19.87½	3.21½
21 „ 1920..	11.28	19.05	4.45	0.77½	19.97½	3.18
22 „ 1920..	11.27	18.92½	4.45	0.85	19.92½	3.20
23 „ 1920..	11.26½	18.90	4.45	0.85	19.75	3.18½
24 „ 1920..	11.26	18.82½	4.42½	0.80	19.87½	3.18½
25 „ 1920..	—	—	—	—	—	—
Laagste d. w. ¹⁾	11.20	18.77½	4.30	0.67½	19.82½	3.17½
Hoogste „ „ ¹⁾	11.29	19.10	4.46	0.92½	20.10	3.23
18 Dec. 1920..	11.21	19.15	4.42½	0.67½	20.20	3.15½
11 „ 1920..	11.30	19.25	4.47½	0.95	20.27½	3.26½
Muntpariteit..	12.10½	48.—	59.26	50.41	48.—	2.48½

¹⁾ Noteering te Amsterdam. ²⁾ Noteering te Rotterdam.

³⁾ Particuliere opgave. ⁴⁾ Noteering van 17 Dec. 1920.

⁵⁾ Idem van 10 Dec. 1920.

Data	Stockholm ¹⁾	Kopenhagen ²⁾	Christiania ³⁾	Zwitserland ⁴⁾	Spanje ⁵⁾	Batavia ¹⁾ telegrafisch
20 Dec. 1920	63.10	48.50	47.50	49.20	41.60	101
21 „ 1920	63.15	48.70	47.75	48.75	41.40	101
22 „ 1920	63.15	48.65	48.—	48.70	41.65	101
23 „ 1920	63.10	48.30	48.30	48.60	41.30	101
24 „ 1920	63.—	48.75	48.75	48.50	41.30	101
25 „ 1920	—	—	—	—	—	101
L'ste d. w. ¹⁾	62.95	48.20	47.30	48.25	41.—	101
H'ste „ „ ¹⁾	63.30	48.75	48.65	49.50	41.90	101
18 Dec. 1920	63.05	48.10	47.30	48.60	41.85	99½-100½
11 „ 1920	63.30	47.95	47.75	50.60	41.75	99½-100½
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

¹⁾ Noteering te Amsterdam. ²⁾ Particuliere opgave.

BANKSTATEN,

KWARTAALSGEWIJZE OPGENOMEN.

I. BANK VAN SPANJE.

(In millioenen Peseta's.)

Data	Goud	Zilver	Staatsfondsen 1)	Disconto's en Beleen.	Circulatie	Rek. Crt.
4 Dec. 1920..	2455,0	584,9	938,6	1716,3	4234,3	1062,9
27 Nov. 1920..	2455,8	588,8	898,3	1712,3	4207,3	1067,7
20 " 1920..	2454,6	579,1	894,3	1722,1	4234,2	1027,6
13 " 1920..	2454,6	575,2	900,5	1689,2	4255,5	977,9
6 " 1920..	2454,2	575,8	837,4	1720,4	4280,1	957,3
30 Oct. 1920..	2453,3	583,4	791,3	1700,8	4218,0	912,4
16 " 1920..	2453,4	579,5	802,7	1672,9	4211,2	914,7
9 " 1920..	2453,0	581,9	795,8	1660,7	4183,2	907,3
2 Oct. 1920..	2452,9	591,4	744,6	1649,7	4113,8	908,8
25 Sept. 1920..	2452,7	594,4	736,8	1576,3	4045,9	894,4
6 Dec. 1919..	2421,3	627,2	667,1	1633,9	3854,8	979,1
7 Dec. 1918..	2228,3	646,5	756,4	1100,6	3257,8	1082,7
24 Juli 1914..	543,5	729,8	494,4	783,8	1919,0	497,9

1) Inclusief de schuld van de schatkist in rek.-crt.

II. ZWITSERSCHE NATIONALE BANK.

(In millioenen Francs.)

Data	Goud	Zilver	Darlehens-kassenscheine	Disconto's en Beleen.	Circulatie	Rek. Crt.
15 Dec. 1920..	541,9	120,3	16,5	390,5	922,6	135,8
7 " 1920..	541,9	116,4	17,1	381,8	944,6	100,1
30 Nov. 1920..	541,0	112,4	17,2	361,9	968,6	99,7
23 " 1920..	540,9	112,1	17,5	375,2	928,7	141,9
15 " 1920..	540,9	107,9	18,4	385,0	950,5	121,9
6 " 1920..	540,9	103,6	18,7	396,1	982,1	110,7
30 Oct. 1920..	540,8	103,1	19,3	380,4	997,1	96,2
23 " 1920..	540,8	102,7	20,9	374,0	945,5	121,0
15 " 1920..	540,7	101,3	21,7	329,3	952,9	81,6
7 " 1920..	540,6	100,2	22,2	358,2	969,1	116,8
30 Sept. 1920..	540,5	98,9	22,1	352,0	990,0	105,2
23 " 1920..	540,4	94,5	21,9	327,1	918,2	136,5
23 Dec. 1919..	516,3	71,1	11,4	466,8	965,2	166,6
23 Dec. 1918..	396,4	58,0	7,6	577,0	921,5	153,8
23 Juli 1914..	180,1	18,9	—	107,8	267,9	50,7

III. NATIONALE BANK VAN DENEMARKE.

(In millioenen Kronen.)

Data	Goud	Zilver	Vorderingen op het buitenl.	Disconto's en Beleen.	Circulatie	Rek. Crt.
30 Nov. 1920..	227,6	2,6	13,6	421,8	555,2	59,5
30 Oct. 1920..	227,6	2,5	19,5	478,4	578,0	53,7
30 Sept. 1920..	227,6	2,6	29,3	441,7	559,5	50,8
29 Nov. 1919..	212,2	3,4	27,8	373,0	471,7	43,1
30 Nov. 1918..	187,6	2,6	78,1	243,4	440,2	67,2
30 Juni 1914..	75,6	6,6	19,8	95,6	159,8	4,8

IV. ZWEDSCHE RIJKBANK.

(In millioenen Kronen.)

Data	Goud	Vorderingen op het buitenl.	Staatsfondsen	Disconto's en Beleen.	Circulatie	Rek. Crt.
18 Dec. 1920..	282,1	108,0	34,3	616,0	727,8	226,5
11 " 1920..	282,2	107,4	34,3	645,4	707,3	280,7
4 " 1920..	282,3	116,8	33,3	592,0	747,3	209,5
27 Nov. 1920..	282,3	113,5	34,2	537,1	710,9	181,8
20 " 1920..	282,4	102,8	45,0	524,1	729,5	143,6
13 " 1920..	282,5	110,7	45,0	549,3	743,8	154,4
6 " 1920..	282,5	107,4	45,0	572,6	760,6	164,2
30 Oct. 1920..	282,4	99,7	45,0	594,6	772,8	177,7
23 " 1920..	282,4	92,2	45,0	574,8	717,0	177,5
16 " 1920..	282,4	81,4	45,0	595,6	736,0	176,9
9 " 1920..	280,8	79,7	45,0	619,6	755,2	171,5
2 " 1920..	280,2	87,0	45,3	670,7	787,6	205,4
25 Sept. 1920..	279,2	94,5	45,3	638,9	708,8	223,3
18 " 1920..	263,4	98,9	45,3	650,5	733,4	244,0
20 Dec. 1919..	281,3	121,6	48,4	558,9	730,6	243,8
21 Dec. 1918..	286,7	122,5	55,5	515,7	831,6	172,5
25 Juli 1914..	105,8	115,6	28,0	92,4	206,2	68,2

V. BANK VAN NOORWEGEN.

(In millioenen Kronen.)

Data	Goud	Vorderingen op het buitenl.	Effecten	Disconto's en Beleen.	Circulatie	Rek. Crt.
30 Nov. 1920..	147,3	47,3	10,5	443,5	453,4	92,9
22 " 1920..	147,3	46,0	10,5	415,1	453,1	77,7
15 " 1920..	147,3	45,2	10,5	434,9	464,2	86,6
8 " 1920..	147,3	45,5	10,5	440,7	472,6	78,3
30 Oct. 1920..	147,3	45,2	10,5	469,7	478,5	107,9
22 " 1920..	147,3	45,7	10,5	456,7	474,6	97,3
15 " 1920..	147,3	45,6	10,5	460,1	479,2	96,6
30 Sept. 1920..	147,4	48,8	10,5	466,8	478,1	111,0
22 " 1920..	147,4	48,3	10,5	451,1	461,1	111,2
29 Nov. 1919..	147,9	75,1	12,2	347,9	430,3	71,5
30 " 1918..	122,1	62,2	12,9	362,7	410,2	80,6
22 Juli 1914..	52,4	65,7	8,9	79,3	120,8	10,7

VI. BANKBUREAU VAN TSJECHO-SLOWAKIJE,

verbonden aan het Ministerie van Financiën.

(In millioenen Tsjecho-Slow. Kronen.)

Data	Vorder. op de Oostenr.-Hong. Bank*)	Disconto's	Beleeningen	Vorderingen op het buitenl.	Circulatie	Rek. Crt.
7 Dec. 1920	9521,9	1816,8	2212,4	145,4	10942,0	1056,1
30 Nov. 1920	9521,8	1779,9	2164,1	206,4	10946,7	1106,4
23 " 1920	9521,6	1782,1	2182,5	179,9	10663,4	135,5
15 " 1920	9521,4	1800,6	2191,4	179,5	10861,4	1337,3
7 " 1920	9521,1	1765,6	2458,1	134,2	10931,6	1458,9
31 Oct. 1920	9520,9	1695,5	2265,9	341,9	10920,5	1241,5
23 " 1920	9522,6	1485,0	2119,4	295,7	10420,8	1276,6
15 " 1920	9519,1	1453,3	2283,7	393,5	10331,8	1464,4
7 " 1920	9518,9	1213,7	2274,0	380,1	10292,4	1211,1
30 Sept. 1920	9521,1	1065,9	2279,1	573,2	10310,2	1182,2
23 " 1920	9521,0	993,3	2255,1	361,9	10011,2	1233,0
15 " 1920	9521,0	906,3	2250,0	255,4	9891,3	1281,2

*) Bankbiljetten, rekening-crt.-saldi en schatkistbons.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 27 December 1920.

Tegen het einde van het jaar hebben de internationale beurzen zich althans eenigszins kunnen herstellen van de schokken, die zij gedurende den laatsten tijd te verduren hebben gehad. Het valt echter op dit moment nog niet te zeggen, of de verbetering duurzaam zal worden of slechts een geringe opleving na de heftige reactie van de laatste maanden zal blijken te zijn. Indien men den toestand van handel en industrie van dit oogenblik als maatstaf neemt, zou men geneigd zijn te zeggen, dat het ergste nog niet geleden is en dat er nog een tijd van veel scherper malaise doorgemaakt zal moeten worden, alvorens de algemeene economische positie terecht iets beter genoemd mag worden. Niets is echter moeilijker dan den loop der dingen in de handels- en industriële wereld te voorspellen; indien men nog niet van de waarheid van deze stelling doordrongen is, kan het voldoende zijn te wijzen op den totaal onverwachten gang van zaken, die na de sluiting van het vredesverdrag te constateeren is geweest. Een tijd van opleving, zooals die vooruit werd gezien, is inderdaad gekomen, doch deze is van zóó korten duur geweest en heeft, juist door dien korten duur, zooveel verwachtingen den bodem ingeslagen, dat niet velen zich weer zullen wagen aan het voorspellen van de gebeurtenissen op economisch gebied. Het is wellicht juist aan dit onverwachte toe te schrijven, dat ook thans de beurzen zich eenigszins hebben geredresseerd. Want er zijn verschillenden, ook in toon-aangevende kringen, die de grillige verhoudingen van de laatste jaren ook voor de naaste toekomst nog als overheerschend zien en die ieder oogenblik een keer verwachten van de omstandigheden, welke voorloopig nog niet allerwegen vreugde hebben verwekt.

De ongeanimeerde houding is overigens uitstekend te verklaren, niet alleen, indien men de voor ieder zichtbare verhoudingen in de zakenwereld nagaat, doch ook, als men een blik slaat in het statistisch materiaal, dat zich bezig houdt met de verarming der wereld, een verarming, die slechts ten deele wordt verborgen door de inflatie-verschijnselen. Zoo bedroeg b.v. volgens een becijfering van de National City Bank te New York, de gezamenlijke biljetten-omloop der wereld in 1913 7500 miljoen dollar,

terwijl die thans tot 82.000 millioen dollar is gestegen. De verhouding van goud tot biljetten-circulatie was in 1913 66,3 pCt., ten tijde van den wapenstilstand 17,6 pCt. en is thans gedaald tot 9,2 pCt. De gezamenlijke schulden der naties werden in 1913 becijferd op 43.000 millioen dollar en thans op 300.000 millioen, terwijl de rentediens in hetzelfde tijdsverloop is gestegen van 1750 millioen dollar per jaar tot 12.000 millioen. Bij al deze berekeningen zijn de geldswaarden van vóór den oorlog als basis aangenomen, terwijl met de emissies en financieele transacties van de communistische regeering van Rusland geen rekening is gehouden. Indien men deze cijfers eenigszins aandachtig beziet, komt men tot de ontstellende overtuiging, dat het nog jaren en jaren moet duren, alvorens eenigermate normale verhoudingen teruggekeerd zullen zijn. Ondanks alle verhoogde belastingen, niettegenstaande de meest volstrekt doorgevoerde zuinigheid in staats- en privé-beheer, zal het onmogelijk zijn in korten tijd den chaos, door den oorlog ontstaan, te ordenen. Zóó gezien, baart het dan ook geen verwondering, dat na de periode van schijnbare opleving kort na het sluiten van den vrede, de depressie is gekomen.

De internationale beurzen blijven dan ook nog diep onder den indruk van dergelijke ontstellende cijfers, die wel is waar niet door het groote en speculerende publiek worden gelezen, doch die toch de politiek van insiders en kapitaalcrachten bepalen. Het is dan ook hieraan toe te schrijven, dat b.v. te New York de algemeene tendens nog verre van opgewekt is te noemen. Ook de geweldige moeilijkheden, welke op den weg liggen van het verstreken van een eenigszins beteekenend crediet aan Centraal-Europa, werken deprimeerend. Een dergelijk crediet toch zou een middel kunnen worden om uit de impasse der onverkooptbaarheid van verschillende artikelen te geraken, doch zoolang de conferentie te Brussel niet geëindigd is, is aan het openen der onderhandelingen aangaande een crediet niet te denken. En als deze beginnen, zal er nog zooveel tijd mee gemoeid zijn, dat voor de eerste tijden aan ruimen afzet der oude voorraden niet te denken valt. Eén en ander heeft tevens faillissementen te voorschijn geroepen, welke wellicht vermeden zouden zijn, indien een verbetering der algemeene toestanden binnen afzienbaren tijd te verwachten zou zijn geweest. Doch, waar verschillende ondernemingen en instellingen buiten verhouding tot hun werkelijke draagkracht geëngageerd zijn en dit alleen hebben kunnen volhouden, gesteund door de hoogconjunctuur, kan niet worden verwacht, dat, bij een verdwijnen dezer conjunctuur en de ontstentenis van ieder vooruitzicht op spoedige verbetering, voor dergelijke maatschappijen in de bres wordt gesprongen.

Te L o n d o n is de beurs zoo stil geweest, dat een overzicht hier eigenlijk niet kan worden gegeven. De nadering van de feestdagen en het uitvallen van twee beursdagen (van drie zelfs voorzoover het de goederen-beurzen betreft) heeft iedere ruimere affaire belet. Het eenige voordeel hiervan is geweest, dat het koerspeil vrijwel onveranderd is gebleven.

Ook te P a r i s zijn de omzetten van uiterst weinig beteekenis geweest. Men houdt zich thans in financieele kringen meer bezig met groote objecten ter verkrijging van controle in het buitenland, dan met den directen beurshandel. Zoo heeft thans weder een Fransche groep door bemiddeling van de Banca Marmarosch Blank & Cie der Roemeensche Regeering verschillende voorstellen gedaan, welke hoofdzakelijk neerkomen op het verkrijgen van concessies voor de centrale werkplaatsen der spoorwegen, doch waarbij ook beoogd wordt de overneming van het gansche spoorwegbedrijf. Het is nog niet bekend, welke instellingen of personen tot de groep behooren; wel verluidd, dat Schneider-Creuzot er middellijk bij betrokken is en dat men in verbinding staat met Amerikaansche fabrikanen voor de levering van spoorweg-materiaal.

Te W e e n e n blijft de beurs in de houding volharden, die hier te plaatse reeds vroeger gereleveerd is. Hoe grooter de nood in Duitsch-Oostenrijk wordt, hoe sterker de hausse ter beurze zich uitsprekt. Dat het met den slechten financieelen toestand der nieuwe Republiek reeds zeer ver gekomen is, heeft opnieuw het jongste verzoek om uitstel van betaling van de N. U. M.-schuld bewezen. Naar men weet, bedraagt deze schuld, voor Oostenrijk en Hongarije tezamen f 23.900.000, waarvan op Oostenrijk f 16.700.000 en op Hongarije f 7.200.000 vallen. Behalve de beide Regeeringen zijn hiervoor borg gebleven de Oostenrijksch-Hongaarsche Bank en een aantal groote bankinstellingen te Weenen en te Budapest. De schuld moet van 1 November 1920 tot April 1921 in maandelijksche betalingen worden gedeeld. In den aanvang van 1920 was de N. U. M.

bereid ongeveer 38 pCt. der op Oostenrijk vallende schuld, derhalve f 6.800.000 kwijt te schelden, mits het resterende direct zou worden voldaan, hetgeen door den verkoop van een deel van den zilvervoorraad der O.-H. bank had kunnen geschieden. De Commission des Réparations weigerde echter de toestemming. Toen de eerste vervalltermijn aanbrak, verklaarde de N. U. M. zich bereid een andere overeenkomst te treffen, die eveneens buitengewoon gunstig voor Oostenrijk zou zijn geweest. Zij wilde n.l. 5 pCt. van de schuld doen vallen en van de rest een groot gedeelte op langen termijn in Oostenrijk beleggen. De vermelde Commission weigerde echter opnieuw, daar zij meende, dat niet een deel der gezamenlijke bezittingen van Oostenrijk mocht worden besteed aan het voldoen van één enkelen crediteur. Zoo moest dus de Novembertermijn ad f 2.800.000 worden betaald, terwijl ook de December-termijn in buitenlandsche deviezen aangekocht moest worden. Eén en ander heeft bij den ongehoord lagen koers der Oostenrijksche Kronen geweldige kapitalen verslonden, zoodat het land thans niet in staat is aan zijn verplichtingen te voldoen, wil het althans niet absoluten hongersnood binnen de grenzen doen ontstaan. Thans worden onderhandelingen gevoerd betreffende een nadere regeling der schulden, waarvan het resultaat echter nog niet bekend is.

Te B e r l i n is de beurs vrij vast gebleven, omdat men hoopt op een gunstige ontwikkeling der zaken ter Brusselsche conferentie. Wel is waar is deze voorloopig uitgesteld, zoodat men in de eerste dagen geen beslissing kan verwachten, doch de beurs loopt vooruit op de stemmen van sympathie, die in de Belgische hoofdstad zijn opgegaan en ziet ook in de algemeene omstandigheden de symptomen, die wellicht toch in de naaste toekomst tot het toestaan van een crediet zullen kunnen leiden.

Te o m z e n t is over het algemeen een gedeceideerd betere stemming op te merken geweest. In tegenstelling met andere jaren is de geldmarkt thans, zool niet ruim, dan toch zeer kalm gebleven, hetgeen niet heeft nagelaten een gunstigen invloed op beleggingsfondsen uit te oefenen. Voor binnenlandsche staatspapieren bestond dan ook een aardig animo, hetgeen zich wel niet uitsprak in sensationele koersverheffingen doch in een zeer vaste tendens bij koersstijgingen voor enkele soorten van meer dan 2 procent. De algemeene aandacht richt zich overigens over het algemeen wat meer op vaste-rente dragende stukken, nu in de speculatieve aandelensoorten zulke groote verliezen zijn geleden.

Ook buitenlandsche staats-schuldbrieven waren iets meer in trek, zelfs Russen, waarin ook in den laatsten tijd wat meer handel komt.

		21 Dec.	24 Dec.	27 Dec.	Rijzing of daling.
5	% Ned. W. Sch. 1918	81 ³ / ₄	82 ¹⁵ / ₁₆	82 ⁹ / ₁₆	+ ¹⁵ / ₁₆
4 ¹ / ₂	% " " " 1916	82 ¹¹ / ₁₆	84	84 ³ / ₄	+ ² / ₁₆
4	% " " " 1916	73	73 ¹ / ₂	74	+ 1
3 ¹ / ₂	% " " "	59 ³ / ₈	59 ³ / ₈	60 ³ / ₈	+ 1
3	% " " "	51 ³ / ₄	52 ⁷ / ₁₆	52 ³ / ₈	+ ⁵ / ₈
2 ¹ / ₂	% Cert. N. W. S.	43 ⁷ / ₈	44 ⁷ / ₈	44 ⁷ / ₈	+ 1
5	% Oost-Indië 1915	88	87 ⁷ / ₈	88 ¹ / ₈	+ ¹ / ₈
4	% Hongarije Goud	5 ³ / ₁₆	5 ³ / ₁₆	5	- ⁹ / ₁₆
4	% Oostenr. Kronenrente	1 ¹ / ₁₆	1 ¹ / ₈	1 ¹ / ₈	+ ¹ / ₈
5	% Rusland 1906	7	7	7 ⁷ / ₈	+ ⁷ / ₈
4 ¹ / ₂	% Iwagorod Dombr.	5 ¹ / ₂	6 ¹ / ₂	6 ¹ / ₂	+ 1
4	% Rusland Cons. 1880	5 ¹ / ₁₆	6	6	+ ¹⁵ / ₁₆
4	% Rusl. bij Hope & Co.	6 ¹ / ₄	5 ⁷ / ₈	5 ¹ / ₄	- 1
4	% Servië 1895	15 ¹ / ₂	15 ¹ / ₂	15 ¹ / ₂	
4 ¹ / ₂	% China Goud 1898	52 ¹ / ₈	53 ⁷ / ₁₆	53 ⁷ / ₁₆	+ ¹⁵ / ₁₆
4	% Japan 1899	52 ³ / ₄	52 ³ / ₄	52 ³ / ₄	
4	% Argentinië Buitenl. . . .	56 ⁷ / ₈	56 ⁷ / ₈	56 ⁷ / ₈	
5	% Brazilië 1895	59	59	59	
5	% " " 1913	55	55	55	

De overige afdelingen waren alle zeer veel opgewekter. Gedurende de gansche week hebben de executoriale verkoopen voortgang gehad, waardoor zeer veel aandacht aan de gewone beurs werd onttrokken. Hierdoor werden deze verkoopen eigenlijk een nog beter maatstaf voor de algemeene opvattingen, dan het koersverloop op de beurs zelve en de prijzen, die de meeste kavelingen hebben opgebracht, hebben in het licht gesteld, dat het vertrouwen langzamerhand begon terug te keeren. Op de beurs heeft zich dit ten slotte ook uitgesproken. Wel is waar waren er geen bijzondere berichten, waardoor een hausse in het leven geroepen zou kunnen worden, doch men dient niet uit het oog te verliezen, dat de meeste zwakke posities thans wel geliquideerd zijn, dat de contramine haar aanvallen op het thans geldende niveau niet meer zoo krachtig durft uit te voeren en dat hier en daar reeds stemmen

opgaan, die wijzen op de werkelijke waarde van sommige aandeelen-soorten en de anomalie, welke tusschen deze en den beurskoers bestaat. Hierdoor komt het, dat telkens schuchter koopers in de markt komen, die wel is waar hun aankopen nog zeer klein houden, doch ten slotte toch wel steun vormen. Voor suikerwaarden kwam hierbij nog, dat de prijs voor Cuba-suiker zich zeer goed handhaaft niet alleen, doch zelfs neiging vertoont zich op het niveau van 6 dollarcenten te stellen, hetgeen overeen zou komen met de plannen, die hieromtrent reeds gelanceerd zijn. In scherpe tegenstelling stond wel de hernieuwde daling van Java-suiker tot f 15 per picol, doch vermoedelijk is dit toe te schrijven aan liquidaties van zwakke houders, waarbij dus geen eerste-hands-verkoop in het geding kwamen en zeker niet van de zijde der groote ondernemingen. De markt is, hiërdoor dan ook zoo goed als niet geaffecteerd en heeft zich niet laten afleiden van haar eenmaal aangevangen rijzende beweging.

Waar tegelijkertijd ook de meldingen uit het buitenland voor aandeelen Koninklijke Petroleum Maatschappij beter waren, heeft de afdeling voor petroleumwaarden zich geheel aan deze stemming kunnen aansluiten. Het hoofdfonds sluit dan ook nagenoeg op het hoogst bereikte punt van deze berichtweek, terwijl ook aandeelen Geconsolideerde Hollandsche Petroleum en aandeelen Orion zich geheel aan de vaste tendenz konden aansluiten.

Zelfs voor industriële ondernemingen, welke zoolang geheel verwaarloosd zijn geweest, groeide de animo, zoodat ook in deze afdeling voor het eerst na langen tijd voordelige verschillen te constateeren zijn geweest. Daarentegen bleven aandeelen in Handels-ondernemingen nog verwaarloosd, mede in verband met sommige pers-uitingen, dat dergelijke ondernemingen vermoedelijk groote verliezen op hunne voorraden te boeken hebben. Ook hier wordt echter op het lagere niveau reeds ietwat opgenomen, zoodat de markt eenigen steun gaat ondervinden.

Rubber-aandeelen hebben nog het minst van de veranderde tendens kunnen profiteren, wijl de stemming voor het ruwe product nog geen enkele neiging tot verbetering aantoonde. Doch een stijging van enkele procenten kon ook hier worden geconstateerd.

Tabakken hebben hun gunstige reputatie gehouden en herstelden zich ten volle van het verlies der vorige week.

	21 Dec.	24 Dec.	27 Dec.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	170	170	170	
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	177 1/8	185 1/2	182 1/8	+ 5
Rotterd. Bankvereniging	122 1/2	124 3/4	125 1/2	+ 3
Amst. Superfosfaatfabriek.	117	126 1/2	116 1/4	- 3/4
Van Berkel's Patent	96	96	96	
Insulinde Oliefabriek	90	93 3/4	92 1/2	+ 2 1/2
Jurgens' Ver. Fabr. pr. aand.	85 1/8	85 1/4	87 1/4	+ 2 1/8
Ned. Scheepsbouw-Mij	79 3/4	81	85	+ 5 1/4
Philips' Gloeilampenfabriek	541	551	566	+ 25
R. S. Stokvis & Zonen	540	521	521	- 19
Vereenigde Blikfabrieken	114 1/2	114 1/2	113	- 1 1/2
Compania Mercantil Argent.	171	177 1/2	169	- 2
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	204	225	220 3/4	+ 16 3/4
Handelsver. Amsterdam	463	514	511 1/2	+ 48 1/2
Holl. Transatl. Handelsver.	54 3/4	57	54 1/2	- 1/4
Linde Teves & Stokvis	127	128 1/2	128 1/2	+ 1 1/2
Van Nierop & Co's Handel-Mij.	104	103	102	- 2
Tels & Co's Handel-Mij	81	81 1/2	81 1/2	+ 1/2
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	209	222 1/2	216	+ 7
Kon. Petroleum-Mij.	539	594	584	+ 45
Orion Petroleum-Mij.	53	53 1/2	54	+ 1
Steaua Romana Petr.-Mij.	155	155	155	
Amsterdam-Rubber-Mij.	113 1/2	117 3/4	116	+ 2 1/2
Nederl.-Rubber-Mij.	55 1/2	60 1/2	60	+ 4 1/2
Oost-Java-Rubber-Mij.	200	199 1/2	194 1/2	- 5 1/2
Deli-Maatschappij	450	475	471	+ 21
Medan-Tabak-Maatschappij	279	284 1/2	284 1/2	+ 5 1/2
Senembah-Maatschappij	569	603	600	+ 31

In scheepvaartwaarden ging weinig om, doch ook hier was de tendens voor de courante soorten gunstig te noemen.

	21 Dec.	24 Dec.	27 Dec.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	255	264 3/4	261	+ 6
" " "gem.eig.	250	250 1/4	250	
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij.	185	185	185	
Holl. Alg. Atl. Stoomv.-Mij.	40	40	40	
Hollandsche Stoomboot-Mij.	110	110	110	
Java-China-Japan-Lijn	175	157 1/4	160 1/4	- 14 3/4
Kon. Hollandsche Lloyd	100	103	102 1/4	+ 2 1/4
Kon. Ned. Stoomb.-Mij.	130	137 1/2	137 1/2	+ 7 1/2

	21 Dec.	24 Dec.	27 Dec.	Rijzing of daling.
Koninkl.-Paketaart Mij.	149 3/4	155	155 1/2	+ 5 1/4
Maatschappij Zeevaart	160	160	160	
Nederl. Scheepvaart-Unie	165 3/4	171 3/8	169 3/4	+ 4
Nievelt Goudriaan	290 1/2	290 1/2	290 1/2	
Rotterdamsche Lloyd	165 1/2	172	170	+ 4 1/2
Stoomv.-Mij. „Hillegersberg”	131	131	131	
" " „Nederland”	199	201 1/2	196	- 3
" " „Noordzee”	57	52 3/4	52	- 5
" " „Oostzee”	132	140	144	+ 12

De Amerikaansche afdeling sloot zich geheel aan Wallstreet aan, hetgeen dezen keer wil zeggen, dat de koersen zich lichtelijk konden verbeteren. De dollarkoers was ook iets stabiel, waardoor een vastere stemming kon ontstaan.

	21 Dec.	24 Dec.	27 Dec.	Rijzing of daling.
American Car & Foundry	150 3/8	155	150 3/4	+ 1/8
Anaconda Copper	80 1/10	82 1/2	80 1/4	+ 3/10
Un. States Steel Corp.	100 7/10	102 1/8	100 1/2	+ 1/10
Atchison Topeka	97 1/10	100	100	+ 2 15/10
Southern Pacific	124	120 1/4	120 1/4	- 3 3/4
Union Pacific	144 1/4	145 1/2	146 3/8	+ 2 1/8
Int. Merc. Marine orig. Com.	14 1/10	15 1/4	15 1/4	+ 1 3/10
" " " " prefs.	60 1/8	62 1/2	62 1/2	+ 2 3/8

De geldmarkt bleef kalm, doch iets minder ruim; prolongatie 4 1/2 pCt.

GOEDERENHANDEL. GRANEN.

Wegens uitstelligheid was onze medewerker deze week verhinderd het gebruikelijk overzicht samen te stellen. Men zie voor den graanstaat volgende pagina.

SUIKER.

De telegrafische berichten uit Java in het begin der verslagweek maakten gewag van eene verdere scherpe daling voor disponibile suiker uit den laatsten oogst. Superieur werd tot f 15 per picol e.k. en zelfs lager afgedaan, doch daarna toonden koopers op deze basis meer belangstelling en werd bij de Producenten Verg. zoolw door exporteurs als ook door speculanten f 15 e.k. op een belangrijk kwantum geboden, doch door verkoopers geweigerd. Het laatste bericht echter meldt eene zeer vaste markt ten gevolge van groote orders uit Europa en Java noteert thans weder f 20 per picol e.k., voor Superieur.

In Amerika is de markt in de afgelopen week wat vaster geweest en kon de notering voor Spot Centr. van 4,63 tot 5,39 c. verhoogd worden. Ook de termijnnoteringen liepen iets op, doch sloten weer lager, n.l. op 4,44 c. voor Jan., 4,79 c. voor Mei, 4,96 c. voor Juli. Spoedig aankomende partijen, die zelfs reeds tot een prijs van 3 3/8 c. c. & fr. New York verhandeld werden, worden nu ook weer beter betaald n.l. met 4 3/8 c. c. & fr. New York.

Het Cuba-probleem ten opzichte van financiering en verkoop van den nieuwen oogst is nog niet opgelost, en wordt nog steeds tusschen de belanghebbende kringen en de autoriteiten zoolw in Washington als in Cuba overleg gepleegd op welke wijze men den planters op Cuba, alwaar verschillende op de huidige prijzen met verlies werken, kan tegemoet komen.

De laatste Cubastatistiek luidt:

	1920	1919	1918
Weekontvangst tot 18 Dec.	7.600	33.464	22.699 tons
Werkende fabrieken	11	90	50
Weekexport tot 18 Dec.	—	41.508	22.699 "
Totale voorraad	7.600	5.966	—
Export U. K. tot 27 Nov.	502.010	581.869	870.631 "
" Frankrijk „ 27 „	57.821	153.707	36.498 "

Opmerkelijk is hier het geringe aantal malende fabrieken in vergelijking met de vorige jaren, hetgeen — behalve aan de slechte weersgesteldheid — ook te wijten is aan het betalingssysteem van het riet door fabrikanten aan planters, waarbij de vigeerende New York-prijzen als basis worden aangenomen.

Men berekent, dat tot dekking der behoefte aan suiker in Europa dit jaar ongeveer 1 1/2 miljoen tons zullen moeten worden geïmporteerd. Men raamt de beetwortsuikerproductie in Europa op ca. 350.000 tons en het verbruik op ongeveer 5.150.000 tons.

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Dec.	Mais Dec.	Haver Dec.	Tarwe Febr.	Mais Febr.	Lijnzaad Febr.
27 Dec. '20	169	69 ^{3/4}	46	17,50	9,25	16,20
18 „ '20	169 ^{1/2}	69	46 ^{3/4}	17,80	9,00	17,05
26 Dec. '19	226	143	82 ^{7/8}	13,05	6,60	20,40 ³⁾
26 Dec. '18	226	151	68	11,85 ³⁾	5,25 ³⁾	19,20 ³⁾
26 Dec. '17	220	127 ^{7/8}	79 ^{1/2}	12,40	6,70 ¹⁾	15,70
20 Juli '14	82 ¹⁾	56 ^{3/8} ¹⁾	36 ^{1/2} ¹⁾	9,40 ²⁾	5,38 ²⁾	13,70 ²⁾

¹⁾ per Dec. ²⁾ per Sept. ³⁾ per Jan.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten.	27 Dec. 1920	20 Dec. 1920	27 Dec. 1919
Tarwe*	25,75	26,—	—
Rogge (No. 2 Western) ¹⁾	25,25	25,75	—
Mais (La Plata)	276,—	275,—	340,—
Gerst (48 lb. feeding) .. ²⁾	340,—	340,—	440,—
Haver (38 lb. white cl.) .. ¹⁾	17,—	17,50	21,—
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ³⁾	200,—	202,50	260,—
Lijnzaad (La Plata)..... ⁴⁾	440,—	460,—	820,—

¹⁾ p. 100 K.G. ²⁾ p. 2000 K.G. ³⁾ p. 1000 K.G. ⁴⁾ per 1960 K.G. * Hard/Red Winter Wheat nr. 2.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	20—25 Dec. 1920	Sedert 1 Jan. 1920	Overeensk. tijdvak 1919	20—25 Dec. 1920	Sedert 1 Jan. 1920	Overeensk. tijdvak 1919	1920	1919
Tarwe	35.963	735.375	459.584	2.350	131.612	152.997	866.987	612.581
Rogge	7.113	221.748	72.672	—	752	25.653	222.500	98.325
Boekweit	222	6.151	4.324	108	772	—	6.923	4.324
Mais	33.253	508.009	231.741	—	65.264	29.057	573.273	260.798
Gerst	11.915	112.227	134.667	307	6.280	63.065	118.507	197.732
Haver	—	26.300	167.414	—	—	7.633	26.300	175.047
Lijnzaad	1.629	63.674	92.980	96	38.410	27.796	102.084	120.776
Lijnkoek	2.527	45.012	90.584	400	5.006	670	50.018	91.254
Tarwemeel	—	26.747	192.524	—	—	37.435	26.747	229.959
Anderc meelsoorten	2.886	41.147	159.347	642	742	10.708	41.889	170.055

NOTEERINGEN.

Data	Amster- dam per lopende maand	Londen			New York 96 pCt. Centri- fugals
		Tates Cubes No. 1	White Java f.o.b. per Jan./Febr.	Amer. Gran- ulated c.i.f. Jan./Febr.	
22 Dec. '20	f —	Sh. 84/-	Sh. 27/6	—	\$ cts. 5,26
15 „ '20	—	84/-	30/-	—	4,63
22 Dec. '19	—	72/-	79/9	—	7,28
22 Dec. '18	—	64/9	—	—	7,28
11 Juli '14	11 ^{11/32}	—	—	—	3,26

RUBBER.

Er valt geen verandering in de positie van de rubbermarkt te berichten. De flauwe stemming blijft aanhouden en prijzen verminderen wederom eenigszins.

De noteeringen zijn: einde vorige week:

Prima Crêpe loco	56 ^{1/2} c.	62 ^{1/2} c.
„ „ Januari/Maart ..	57 ^{1/2} „	65 „
„ „ April/Juni	65 ^{1/2} „	72 ^{1/2} „
Smoked Sheets loco	52 „	57 ^{1/2} „
„ „ Januari/Maart ..	54 ^{1/2} „	60 „
„ „ April/Juni ..	59 ^{1/2} „	65 „

28 December 1920.

COPRA.

De markt was deze week eerst flauw gestemd, doch kon zich eenigszins herstellen door vraag voor dekking van blanco verkopen.

De noteeringen zijn heden:

Ned. Ind. f.m.s. October/December afl. ..	f 44,75
„ „ „ November/Januari ..	„ 44,—
„ „ „ Januari/Maart ..	„ 43,50
„ „ „ Mixed November/Januari ..	„ 41,50

28 December 1920.

BANKA-TIN.

In Nederlandsch-Indië zijn in November 1920 verkocht 7.151 picols Gouvernements-Banka-tin. De opbrengst daarvan bedroeg ongeveer f 1.223.000,—. (St.ct.)

VERKEERSWEZEN.

RIJNVAART.

Week van 20 tot 27 December 1920.

De toestand bleef in de afgelopen week vrijwel onveranderd. Het water viel nog ongeveer een decimeter, zoo-

dat nog slechts met een diepgang van ca. 1,25 M. van de Ruhr naar Mannheim gevaren kon worden.

Sleeploon Rotterdam—Ruhrhavens werd met ongeveer 175-cents-tarief genoteerd. Huur voor rijnschepen bedroeg ca. 4^{1/2} tot 5 cents.

Ruhrort. Het sleeploon Ruhrort—Mannheim bedroeg Mk. 75 à Mk. 80. Voor reizen Ruhrort—Bovenrijn werden schepen tegen Mk. 0,80 per dag en per ton aangemonen. Exportkolen werden bevracht van Ruhrort naar Rotterdam tegen f 0,75 per ton met vrij sleepen.

SCHEEPVAART.

GRAAN.

Data	Petro- grad Londen R'dam	Odessa Rotter- dam	Atl. Kust- Ver. Staten		San, Lorenzo	
			Rotter- dam	Bristol Kanaal	Rotter- dam	Engel- land
20/25 Dec. 1920	—	—	7/-	7/-	35/-	35/-
13/18 „ 1920	—	—	7/6	7/6	40/-	40/-
22/27 Dec. 1919	—	—	—	—	—	—
23/28 Dec. 1918	—	—	—	—	—	—
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 ^{1/4}	1/11 ^{1/4}	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bor- deaux	Genua	Port Said	La Plata Rivier	Rotter- dam	Gothen- burg
20/25 Dec. 1920	11/-	19/-	—	—	—	—
13/18 „ 1920	12/-	20/-	15/-	—	12/6	—
22/27 Dec. 1919	—	—	—	—	—	—
23/28 Dec. 1918	54/-	—	—	—	f 15,-	Kr. 58
Juli 1914	fr. 7,—	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d.w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivo- stock West Europa	Chili West Europa (salpeter)
20/25 December 1920..	47/6	—	—	69/9
13/18 „ 1920..	47/6	—	—	—
22/27 December 1919..	—	—	—	—
23/28 December 1918..	—	—	—	—
Juli 1914..	14/6	16/3	25/-	22/3

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.

Overige noteeringen per ton van 1015 K.G.

